

§ 21**Slutrapport Skolsamordnare för placerade barn och unga****Slutrapport av det sociala investeringsfondsprojektet
Skolsamordnare för placerade barn och unga**

2021/582

Beslut

1. Socialnämnden godkänner tjänsteutlåtandet samt slutrapporten.
2. Socialnämnden överlämnar slutrapporten till stadsdelsnämnderna, utbildningsnämnden samt arbetsmarknadsnämnden för kännedom.

Sammanfattning av ärendet

Det treåriga sociala investeringsfondsprojektet skolsamordnare för placerade barn och unga pågick mellan juni 2022 och maj 2025 i samverkan mellan socialförvaltningen, utbildningsförvaltningen och fem av stadens stadsdelsförvaltningar. Projektets syfte har varit att förbättra skolgången för barn och unga som placerats på antingen HVB, SiS, stödboende, behandlingsfamilj eller i skyddat boende utan vårdnadshavare.

Bakgrunden till projektet var medvetenheten om skolgångens betydelse för barns och ungas framtida möjligheter till arbete, försörjning och en positiv utveckling. Eftersom studier uppmärksammat att skolgången för barn i samhällsvård ofta är bristfällig samt att kunskapen om socialtjänstens ansvar för placerade barns skolgång var låg startades projektet med ambitionen att tillgodose placerade barns och ungas behov av adekvat och behovsanpassad skolgång. Projektet bedömdes ha goda chanser att förbättra skolgången för placerade barn och unga och därigenom ge dem en lättare väg in vuxenlivet.

I projektet har tio skolsamordnare anställda i socialtjänstens myndighetsutövning arbetat uteslutande med frågor kopplade till skola och utbildning för barn och unga som placerats i de av projektet inkluderade placeringsformerna. Projektet har även omfattats av en samordnare på utbildningsförvaltningen samt projektledare på socialförvaltningen. Under projektets tre år har kunskap om skolan förstärkts hos skolsamordnarna och samverkan med flera utomstående aktörer har initierats.

Inom ramen för projektet har det visats sig att arbetet som behöver göras för att placerade barn och unga ska kunna gå i skolan och få sina behov tillgodosedda ofta är omfattande. Tidigt i projektet

uppmärksammades att det inte är rimligt att inom ramen för en socialsekreteratjänst ha all den kunskap som behövs (tillsammans med all annan kunskap) för att kunna hantera alla de frågor som är kopplade till placerade barns och ungas skolgång, dels eftersom arbetet kräver specialiserad kunskap om skolan och dess områden men också eftersom arbetsuppgifterna tenderar att vara så pass tidskrävande att de sällan går att kombinera med övriga ansvarsområden som åligger socialtjänsten när ett barn eller en ung person placeras utanför hemmet.

Projektets idé och utformning har fallit väl ut och utifrån resultat och behov beslutades i budget 2025 att projektet ska permanentas som en del i ordinarie verksamhet och även spridas till resterande stadsdelsförvaltningar.

Socialförvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner tjänstutlåtandet samt slutrapporten samt överlämnar slutrapporten till stadsdelsnämnderna, utbildningsnämnden samt arbetsmarknadsnämnden för kännedom.

Yrkanden

Alexander Ojanne m.fl. (S), Hanna Egeltoft m.fl. (V), Magnus Runsten (MP), Jan Jönsson (L), Kristin Jacobsson (C) och Tapani Juntunen (SD) yrkade bifall till förvaltningens förslag till beslut.

Andrea Hedin m.fl. (M) yrkade

1. att socialförvaltningen får i uppdrag att genomföra en fördjupad studie kring skolresultaten för de barn och unga som är och varit placerade, samt
2. att därutöver anför

Skolan är en av de viktigaste skyddsfaktorerna för barn och unga. Det är välkommet att funktionerna för skolsamordnare permanentas och ska spridas till samtliga stadsdelar vi konstaterar också att många av rapportens slutsatser är viktiga i det fortsatta arbetet.

Vi framhåller ofta vikten av att tillförsäkra varje barn de bästa livsförutsättningarna. För de barn och unga i samhällsvård bär samhället ett särskilt ansvar och vi konstaterar att insatserna idag är otillräckliga. Vi observerar allvarliga brister då skolresultaten för denna grupp inte sammanställs på aggregerad nivå. Om vi inte ens mäter den mest fundamentala framgångsparametern för framtida möjligheter, hur ska vi då kunna fastställa insatsernas effektivitet?

Därtill är det endast ett ytterst begränsat antal som erbjuds ett eftervårdsprogram under den kritiska perioden efter avslutad

placering. Dessa ungdomar tvingas in i vuxenlivet utan det nödvändiga skyddsnät de förtjänar.

Mot bakgrund av ovanstående vill vi se en fördjupad studie kring skolresultaten bland de barn och unga som är och har varit placerade. Studien bör brytas ner på de olika placeringsformerna för att kunna jämföra över tid och att ge staden möjligheten att lära sig vad som fungerar och ge fler placerade barn och unga chansen att lyfta sina skolresultat trots en utsatt situation.

Propositionsordning

Ordföranden ställde de framställda förslagen till beslut mot varandra och fann att nämnden beslutat enligt förvaltningens förslag.

Reservationer

Andrea Hedin m.fl. (M) reserverade sig mot beslutet till förmån för det egna yrkandet.

Särskilt uttalande

Jan Jönsson (L) lämnade ett särskilt uttalande:

En fungerande skolgång är helt avgörande för placerade barns och ungas framtidsmöjligheter. Projektet med skolsamordnare har tydligt visat att denna funktion fyller en nödvändig roll. Det är orimligt att en socialsekreterare ska kunna bära hela ansvaret för alla de uppgifter som skolsamordnarna hanterat. Den specialiserade kompetensen behövs och den gör skillnad.

Vi vill framhålla att vi tidigt pekade på just denna problematik och att resultaten nu bekräftar vikten av att skolsamordnare permanentas. Stockholms beslut att införa funktionen är därför välkommet. Men det räcker inte med lokala satsningar. Om placerade barn ska ges samma chans till utbildning och framtid som andra barn krävs att skolsamordnare införs nationellt.

Ersätтарыttrande

Maurice Forslund (KD) ställde sig bakom Liberalernas särskilda uttalande.

Särskilt uttalande

Tapani Juntunen (SD) lämnade ett särskilt uttalande:

Sverigedemokraterna har tagit del av slutrapporten om projektet Skolsamordnare för placerade barn och unga samt förvaltningens tjänsteutlåtande. Vi ställer oss bakom att arbetssättet permanentas och sprids till samtliga stadsdelsförvaltningar, då resultaten visar att skolsamordnarna bidragit till snabbare skolstart, minskade sammanbrott i placeringar och bättre uppföljning av barns skolgång.

Vi vill samtidigt understryka att det finns viktiga utvecklingsområden som inte fullt ut hanteras i förvaltningens tjänsteutlåtande. Sverigedemokraterna anser att arbetssättet framöver även bör utvidgas till att omfatta barn i jourhem och familjehem, eftersom dessa barn ofta har samma behov av stöd i skolgången som de grupper som hittills omfattats.

Rutinerna behöver också skärpas så att ingen skolstart försenas i samband med placering. Projektet pekar på att skolgången ska starta omedelbart och att det ytterst sällan finns skäl att vänta. Trots detta finns det exempel i slutrapporten på barn som fått vänta på skolplats eller tvingats till långa resor vilket riskerar både studieresultat och trygghet. Även problem vid hemflytt under terminer, särskilt för ungdomar i högre årskurser, måste hanteras med större konsekvens.

Sverigedemokraterna anser också att staden bör verka för kortare väntetider till särskilda undervisningsgrupper och BUP-utredningar, då placerade barn ofta har omfattande behov som inte kan vänta.

Sammanfattningsvis stödjer vi förvaltningens tjänsteutlåtande, men menar att en utvidgning och skärpning av arbetssättet är nödvändig för att säkerställa att alla placerade barn – oavsett placeringsform – får en fungerande skolgång och därmed bättre förutsättningar för framtiden

Handlingar i ärendet

- 2021/582-29 Tjänsteutlåtande - Slutrapport i projektet Skolsamordnare för placerade barn och unga
- 2021/582-29.1 Bilaga 1 - Slutrapport Skolsamordnare för placerade barn och unga
- 2021/582-29.2 Bilaga 2 - Utvärdering av Skolsamordnare

Handläggare
Karin Nordmark
Telefon: 08-50825281**Till**
Socialnämnden
2025-09-23

Slutrapport Skolsamordnare för placerade barn och unga

Slutrapport av det sociala investeringsfondsprojektet
Skolsamordnare för placerade barn och unga

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner tjänsteutlåtandet samt slutrapporten.
2. Socialnämnden överlämnar slutrapporten till stadsdelsnämnderna, utbildningsnämnden samt arbetsmarknadsnämnden för kännedom.

Sammanfattning

Det treåriga sociala investeringsfondsprojektet skolsamordnare för placerade barn och unga pågick mellan juni 2022 och maj 2025 i samverkan mellan socialförvaltningen, utbildningsförvaltningen och fem av stadens stadsdelsförvaltningar. Projektets syfte har varit att förbättra skolgången för barn och unga som placerats på antingen HVB, SiS, stödboende, behandlingsfamilj eller i skyddat boende utan vårdnadshavare.

Bakgrunden till projektet var medvetenheten om skolgångens betydelse för barns och ungas framtida möjligheter till arbete, försörjning och en positiv utveckling. Eftersom studier uppmärksammat att skolgången för barn i samhällsvård ofta är bristfällig samt att kunskapen om socialtjänstens ansvar för placerade barns skolgång var låg startades projektet med ambitionen att tillgodose placerade barns och ungas behov av adekvat och behovsanpassad skolgång. Projektet bedömdes ha goda chanser att förbättra skolgången för placerade barn och unga och därigenom ge dem en lättare väg in vuxenlivet.

I projektet har tio skolsamordnare anställda i socialtjänstens myndighetsutövning arbetat uteslutande med frågor kopplade till skola och utbildning för barn och unga som placerats i de av projektet inkluderade placeringsformerna. Projektet har även omfattats av en samordnare på utbildningsförvaltningen samt projektledare på socialförvaltningen. Under projektets tre år har

kunskap om skolan förstärkts hos skolsamordnarna och samverkan med flera utomstående aktörer har initierats.

Inom ramen för projektet har det visats sig att arbetet som behöver göras för att placerade barn och unga ska kunna gå i skolan och få sina behov tillgodosedda ofta är omfattande. Tidigt i projektet uppmärksammades att det inte är rimligt att inom ramen för en socialsekreteratjänst ha alla den kunskap som behövs (tillsammans med all annan kunskap) för att kunna hantera alla de frågor som är kopplade till placerade barns och ungas skolgång, dels eftersom arbetet kräver specialiserad kunskap om skolan och dess områden men också eftersom arbetsuppgifterna tenderar att vara så pass tidskrävande att de sällan går att kombinera med övriga ansvarsområden som åligger socialtjänsten när ett barn eller en ung person placeras utanför hemmet.

Projektets idé och utformning har fallit väl ut och utifrån resultat och behov beslutades i budget 2025 att projektet ska permanentas som en del i ordinarie verksamhet och även spridas till resterande stadsdelsförvaltningar.

Socialförvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner tjänsteutlåtandet samt slutrapporten samt överlämnar slutrapporten till stadsdelsnämnderna, utbildningsnämnden samt arbetsmarknadsnämnden för kännedom.

Bakgrund

Socialnämnden har drivit det sociala investeringsfondsprojektet Skolsamordnare för placerade barn och unga i samverkan med stadsdelsförvaltningarna Järva, Hägersten-Älvsjö, Södermalm, Skarpnäck och Farsta samt utbildningsförvaltningen. Projektet pågick från 1 juni 2022 till 31 maj 2025.

Ärendets beredning

Tjänsteutlåtandet har beretts inom avdelningen för strategi och utveckling. Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet den 17 september. Funktionshinderrådet har getts möjlighet att behandla ärendet den 18 september.

Ärendet

Bakgrund

Barn och unga som är placerade utanför hemmet löper större risk att drabbas av negativa livshändelser jämfört andra barn och unga. Barn och unga som är placerade i samhällsvård har på gruppnivå sämre skolresultat jämfört med andra barn. Detta trots att inga kognitiva skillnader mellan grupperna kunnat konstateras. Placerade barns sämre skolresultat kan härledas till deras sociala situation.

Forskning visar att goda skolresultat är en viktig skyddsfaktor, i synnerhet för barn och unga i samhällsvård och att klara skolan kan mildra många av de negativa effekter som går att koppla till en placering under barndomen. Medvetenheten om placerade barns utsatthet och den goda effekten av en avklarad skolgång har ökat på senare tid men trots detta har inga större förändringar för att åtgärda detta skett.

Projektet

Inom ramen för projektet skolsamordnare för placerade barn och unga har det mot placerade barn och ungas skolresultat utformats, och under tre års tid prövats, en operativ samverkansform mellan socialtjänsten och utbildningsförvaltningen tänkt att stärka skolgången för barn och unga placerade i samhällsvård. Socialförvaltningen har lett projektet som har genomförts tillsammans med fem av stadens stadsdelsförvaltningar (Farsta, Södermalm, Skarpnäck, Järva och Hägersten-Älvsjö) samt utbildningsförvaltningen. Projektet har omfattats av två projektledare, tio skolsamordnare fördelade på de fem stadsdelsförvaltningarna samt en samordnare på utbildningsförvaltningen.

Samtliga skolsamordnare har tillhört den myndighetsutövande socialtjänsten och har uteslutande arbetat med skol- och utbildningsrelaterade frågor avseende barn och unga placerade på:

- särskilda ungdomshem (SiS)¹
- hem för vård eller boende (HVB)
- stödboende
- behandlingsfamilj
- skyddat boende utan medföljande vårdnadshavare.

Ambitionen har varit att skolsamordnarna ska stötta, motivera och tillgodose barnens och de ungas rätt till utbildning både inför, under och efter en placering. Skolsamordnarna har tillsammans med socialsekreterare tittat på placeringsalternativ där skolgång kunnat tillförsäkras och har kontinuerligt träffat barnet eller den unga, dess vårdnadshavare samt skola och utförare under hela placeringstiden. Skolsamordnarna har arbetat för att skolan ska komma igång direkt i samband med att ett barn eller en ung person placeras eller när de återvänder hem efter en placering. Skolsamordnarna har när barn och unga flyttat hem från en placering vid behov initierat insatser för att under en övergångsperiod stärka skolgången.

Inom ramen för projektet har en mängd viktiga områden och aspekter uppmärksamrats. Några av dessa listas nedan:

- Att arbeta med skolrelaterade frågor gällande placerade barn och unga är ett krävande arbete som tar tid i anspråk och som kräver kunskap om skolvärlden. Skolsamordnarrollen fyller en nödvändig funktion och axlar det ansvar för skola och utbildning som åligger socialtjänsten men som oftast inte hinns med när barn och unga placeras utanför hemmet.
- Barn och unga vill gå i skolan. Även barn och unga med flera skolmisslyckanden bakom sig vill gå i skolan när rätt förutsättningar ges och deras individuella behov tillgodoses.
- Skolgången behöver komma igång så fort som möjligt när ett barn eller en ung person placeras. Det finns ytterst sällan skäl att avvakta skolstart utifrån att ett placerat barn ska ”landa” eller bli bekväm i verksamheten. Tvärtom är skolgången snarare en förutsättning för att etablera rutiner och stabilitet. Troligen bidrar också en fungerande skolgång till att behandlingen blir mer effektiv.
- Samverkan mellan socialtjänst och utbildningsförvaltning är en förutsättning för att kunna tillgodose placerade barns behov av skola och utbildning. Utan denna tvärprofessionella och förvaltningsövergripande samverkan hade projektet inte kunnat visa samma resultat. När projektet med start hösten 2025 ska implementeras i ordinarie verksamheter är det därför centralt att samverkan behålls och utvecklas.

Konsultföretaget Ramboll har på uppdrag av stadsledningskontoret utvärderat projektet. Utvärderingen visade att rollen som skolsamordnare har betydelse och gör skillnad för placerade barn och unga. De resultat som uppnåtts är bland annat att de barn och unga som omfattats av projektet relativt omgående fått en skolplats och kommit igång i skolan. Frågor om skola och utbildning har också kommit upp på dagordningen och tagit större plats i socialtjänstens utredningsarbete och sammanbrott i placeringar har minskat i takt med att skolgången stabiliserats.

Utifrån projektets resultat beslutades i budget 2025 att permanenta och sprida arbetssättet till att omfatta samtliga stadsdelsförvaltningar i Stockholms stad.

Jämställdhetsanalys

Av de barn och unga som omfattats av projektet var 69 procent pojkar. Pojkar står också för majoriteten av de placeringar som omfattas av projektet. Fler pojkar än flickor är placerade i samhällsvård och fördelningen skiljer sig som mest i de placeringsformer som ingick i projektet. I placeringsformen familjehem är det en procentuellt lägre skillnad mellan antal

placerade pojkar och flickor och när det gäller jourhem är det i princip ingen skillnad. Om placeringsformerna familjehem och jourhem ingått i projektet skulle könsfördelningen sannolikt bli något mer jämt fördelat.

Barnkonsekvensanalys

Barnkonventionens artikel 6, alla barn har rätt till liv och utveckling, artikel 28, barn har rätt till utbildning samt artikel 29, skolan ska hjälpa barnet att utvecklas har alla funnits med som en röd tråd genom projektet. Projektet startades för att se om det gör någon skillnad för placerade barns och ungas skolgång, får de sin rätt till utbildning tillgodosedd, om någon arbetar riktat och fokuserat med dessa frågor. Slutsatser och resultat från utvärderingen visar att barns rätt till skolgång har stärkts genom rollerna skolsamordnare inom socialtjänstens myndighetsutövning samt samordnare vid utbildningsförvaltningen. Rollerna permanentas och arbetssättet sprids resterande stadsdelsförvaltningar vilket kommer att bidra till att fler placerade barn och unga får sin rätt till utbildning tillgodosedd.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Socialförvaltningen är positiv till att projektet skolsamordnare för placerade barn och unga permanentas och sprids till resterande stadsdelsförvaltningar i Stockholm stad. Projektet har visat goda resultat och har bidragit till att placerade barns och ungas skolgång prioriterats och förbättrats.

Eftersom det arbete skolsamordnarna utför utgör en av socialtjänstens kärnuppgifter har det tagits väl emot i de deltagande stadsdelsförvaltningarna och uppskattats av chefer, medarbetare och externa samverkanspartners. Att permanenta, sprida och fortsatt utveckla rollen som skolsamordnare kommer därför, enligt förvaltningens bedömning, bidra till en mer likställd socialtjänst och till att placerade barn och unga får den hjälp och det stöd de har rätt till avseende skola och utbildning, under sin tid i samhällsvård. Förhoppningen är att dessa barn och unga efter avslutad placering, och efter att de inte längre är aktuella på socialtjänstens barn och ungdomsenheter, genom att deras skolgång och utbildning prioriterats, givits bättre möjligheter att etablera sig i samhället och till att utvecklas positivt.

Det har under projektets gång uppmärksammats att framför allt barn och unga placerade i jourhem och barn och unga placerade i familjehem som inte omfattas av Skolfam skulle vara i behov av en skolsamordnare. Om fler placeringsformer skulle ingå i rollen krävs fler skolsamordnare. Det är sannolikt att de resultat projektet skolsamordnare för placerade barn och unga uppnått skulle uppnås även för barn och unga placerade i andra placeringsformer.

Sammantaget ser förvaltningen positivt på projektets genomförande och till ~~att ansvariga politiker valt~~ att arbetssättet ska implementeras ~~arbetssättet~~ över staden. Förvaltningen ser också en vinst om rollen skulle utökas till att omfatta fler placeringsformer, då de effekter som uppnåts troligen skulle omfatta även dessa.

Socialförvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner slutrapporten samt överlämnar slutrapporten till stadsdelsnämnderna, utbildningsnämnden samt arbetsmarknadsnämnden för kännedom.

Veronica Carstorp Wolgast
Socialdirektör
Socialförvaltningen

Lina Blombergsson
Avdelningschef
Socialförvaltningen

Bilagor

1. Slutrapport Skolsamordnare för placerade barn och unga
2. Utvärdering sociala investeringar – Skolsamordnare för placerade barn och unga, Ramboll

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Veronica Carstorp Wolgast, Socialdirektör	2025-09-11
Lina Blombergsson, Avdelningschef	2025-09-11

Skolsamordnare för placerade barn och unga

Slutrapport

Sammanfattning

Det treåriga sociala investeringsfondsprojektet skolsamordnare för placerade barn och unga pågick mellan juni 2022 och maj 2025.

Bakgrunden till projektet var de senaste årens ökade medvetenhet om vikten av att klara skolan som en av de främsta skyddsfaktorerna för barn och unga, inte minst när det gäller barn och unga i samhällsvård.¹ Barn som placeras utanför det egna hemmet är en av samhällets mest utsatta grupper och utredningar har återkommande rapporterat att dessa barn och unga generellt sett uppvisar svaga eller obefintliga skolresultat.

Projektet har fokuserat på att placerade barn och unga ska klara skolan. Ambitionen har varit att placerade barn och unga snabbt ska komma igång i skolan i samband med en placering.

Skolsamordnarna arbetar med att stötta, motivera och tillgodose barnens och de ungas rätt till utbildning inför, under och efter en placering.

Socialförvaltningen har lett projektet som har genomförts i samverkan med fem av Stockholms stads stadsdelsförvaltningar samt utbildningsförvaltningen. Projektet har omfattats av två projektledare, tio skolsamordnare fördelade på de fem stadsdelsförvaltningarna samt en samordnare på utbildningsförvaltningen. Skolsamordnarna har organisatoriskt tillhört den myndighetsutövande socialtjänsten inom barn och unga i respektive förvaltning. Skolsamordnarna har uteslutande arbetat med skol- och utbildningsrelaterade frågor som faller inom socialtjänstens ansvarsområde och med målgruppen barn och unga placerade på särskilda ungdomshem (SiS),² hem för vård eller boende (HVB), stödboende, i behandlingsfamilj eller i skyddat boende utan medföljande vårdnadshavare.

Konsultföretaget Ramboll har på uppdrag av stadsledningskontoret utvärderat projektet. Utvärderingen visade att rollen som skolsamordnare har betydelse och gör skillnad för placerade barn och ungas skolgång. Resultat som uppnåtts är bland annat att de barn och unga som omfattats av projektet relativt omgående fått en skolplats och kommit igång i skolan, att frågor om skola och utbildning kommit upp på dagordningen och tagit större plats i socialtjänstens utredningsarbete samt att sammanbrott i placeringar har minskat i takt med att skolgången stabiliserats. Utifrån

---

¹ Barn och unga i samhällsvård är ett samlingsbegrepp för barn och unga som är placerade av socialtjänsten utan sina vårdnadshavare i olika placeringsformer.

² Statens institutionsstyrelse.

projektets resultat beslutades i budget 2025 att permanenta och sprida arbetssättet till att omfatta samtliga stadsdelsförvaltningar i Stockholms stad.

Innehåll

Innehåll	5
1. Inledning	7
1.1 Övergripande syfte	7
1.2 Effektmål	7
1.3 Projekt mål	7
2 Projektbeskrivning	8
2.1 Bakgrund	8
2.2 Projektplan	9
2.3 Avgränsning	10
2.4 Organisation	11
2.4.1 Styrgrupp	11
2.4.2 Projektmedarbetare	11
2.4.3 Lokala projektgrupper	12
2.4.4 Lokala chefer	12
2.4.5 Statistik och statusrapporter	12
3 Skolsamordnarnas arbete	13
4 Samverkan med utbildningsförvaltningen	14
5 Resultat	16
5.1 Målgruppens sammansättning	16
5.2 Har effektmålen uppnåtts?	16
5.2.1 Processutvärdering av Ramboll	17
5.2.2 Sprida kunskaper	18
5.3 Projekt mål	19
5.4 Ändringsönskemål	25
5.5 Tidsplan	25
5.6 Projektbudget	25
5.7 Arbetssätt	26
5.7.1 Projektorganisation	26
5.8 Samarbetsformer	26
5.9 Metoder och verktyg	27
6 Övriga erfarenheter	27
6.1 Projektdokument och styrning	27

1. Inledning

Utbildning och kunskap har i dagens samhälle stor betydelse för möjligheten till utveckling och till ett gott liv. Att gå ut gymnasiet med godkända betyg påverkar de framtida möjligheterna till arbete och trygg försörjning men inkluderar även andra fördelar, så som bättre psykisk hälsa samt förmågan att tillgodogöra sig information och att navigera i samhället. Mot bakgrund av utbildningens betydelse för det framtida livet kan ett sätt att minska placerade barns och ungas utsatthet vara att fokusera på deras skolgång.

Projektet skolsamordnare för placerade barn och unga har under tre års tid arbetat med att stärka placerade barns och ungas skolgång i syfte att de ska förbättra sina skolresultat. Projektet har fokuserat på att placerade barn och unga ska gå i skolan genom att aktivera alla inblandade parter, så som barn och unga själva, deras vårdnadshavare, tidigare och nuvarande skola, socialtjänst samt utförare av beviljad vård. Detta för att upprätthålla och bidra till en fungerande skolgång under hela placeringstiden.

1.1 Övergripande syfte

Syftet med projektet skolsamordnare för placerade barn var att bidra till en fungerande skolgång och på så sätt öka chansen till ett framtida gott liv.

1.2 Effektmål

Projektet har arbetat med tre övergripande effektmål:

- Barn och unga som lämnar samhällsvård uppnår gymnasiebehörighet i grundskolan.
- Placerade barn och unga fullföljer sin gymnasieutbildning.
- Socialtjänstens kunskaper om hur man på bästa sätt stödjer barns skolgång och skolresultat fördjupas och sprids så att arbetssättet befästs och att även barn och unga som inte är delaktiga i projektet ska gynnas av de lärdomar som dras.

1.3 Projektmål

För att uppnå effektmålen har projektet arbetat med följande projektmål:

- Testa en modell där skolsamordnare för placerade barn och unga får ett särskilt ansvar för att planera, stödja och följa upp placerade barns skolgång och skolresultat.
- Arbeta för tydliga mål och krav beträffande skolgång och skolresultat samt genomförande av dessa för inblandade parter (skola, socialtjänst, leverantör, barn och vårdnadshavare).
- Identifiera utvecklingsområden gällande placerade barns skolgång och skolresultat.

2 Projektbeskrivning

Projektet skolsamordnare för placerade barn och unga pågick mellan juni 2022 och maj 2025. Projektet startades utifrån att frågan om skolgång inte var tillräckligt central inför, under och efter en placering.

2.1 Bakgrund

Forskning har visat att en stark skyddsfaktor för alla barn och unga är att gå ut skolan med godkända betyg. Klara skolan är också den enskilt viktigaste skyddsfaktorn för att lyckas senare i livet med att etablera sig i samhället vad gäller arbete och försörjning. Med att klara skolan avses att klara grundskolan för att sedan komma in på och slutföra ett gymnasieprogram. Flera studier har visat att många placerade barn och unga går ut grundskolan utan fullständiga betyg och utan behörighet till gymnasiet. De placerade barnen vidareutbildar sig också i lägre utsträckning än andra trots att de har samma kognitiva förmåga och oavsett tidigare skolresultat. Inte sällan när ett barn eller en ung person placeras så har hen en problematisk skolgång bakom sig, ibland med ett flertal skolmisslyckanden och skolbyten.³

Barn och unga som någon gång under sin uppväxt placerats i samhällsvård löper högre risk jämfört med andra barn och unga att inte klara skolan, att hamna i missbruk och kriminalitet samt att drabbas av fysisk eller psykisk ohälsa. Med dessa risker följer bland annat svårigheter med att i vuxen ålder etablera sig på arbetsmarknaden och även att dö i förtid. Många gånger kommer barn som placeras utanför det egna hemmet från svåra förhållanden vilket gör det svårt att avgöra om det är bakomliggande miljöfaktorer eller placeringen i sig som främst bidragit till de observerade överriskerna. Alldeles oavsett är det tydligt att samhällsvården inte förmått kompensera för dessa faktorer och tillgodosett dessa barns behov.

Det har tidigare varit vanligt att skolgången prioriterats bort när det kommit till institutionsplacerade barn och unga och socialtjänsten, som av tradition arbetat behandlingsorienterat, har många gånger misslyckats med att hitta en skolplacering och därmed tillgodose att den undervisning som ges faktiskt motsvarar barnens eller de ungas behov.

Institutionsplaceringar tenderar att vara betydligt skörare än familjehemsplaceringar och det är inte ovanligt med sammanbrott. Socialtjänstens ansvar för placerade barns och ungas skolgång har varit lågt prioriterat och många gånger har kunskapen om ansvaret saknats

vilket har lett till att kunskapen och kännedomen om placerade barns och ungas skolgång inte kommit att utvecklas i någon större utsträckning.

Utförare av samhällsvård, som till exempel olika HVB verksamheter, har inte heller prioriterat placerade barns och ungas skolgång varför det generellt sett saknas kunskap om skolan och om de placerade barnens behov kopplat till utbildning och skolgång bland utförarverksamheterna. Detta har fått till följd att skolgången blivit ett område där vare sig socialtjänst eller utförare arbetat aktivt och strukturerat.

2.2 Projektplan

Stadsdelsförvaltningarna uppgav inför projektansökan att arbetet med placerade barns skolgång ofta brister och att skolfrågan stundtals nedprioriteras till förmån för mer akuta behandlings- eller skyddsbehov.

Projektplanens mål togs fram tillsammans med deltagande stadsdelsförvaltningar.

I arbetet med att ta fram projektmålen framkom från stadsdelsförvaltningarna att många barn och unga som placeras har stora behov kopplade till skolgången och att det ofta är komplext för utförare att ta emot barn och unga med en icke fungerande skolsituation bakom sig där dessutom placeringstiden och därmed tiden i den nya skolan är begränsad. Stadsdelsförvaltningarna upplevde inte heller att de fullt ut hann med att driva dessa frågor.

Vidare framkom i dialog med stadsdelsförvaltningarna att det många gånger i samband med en placering behöver göras ett jobb gentemot leverantörer som inte lever upp till kraven att stödja barns och ungas skolgång. Stadsdelsförvaltningarna beskrev att de lägger mycket tid på skolbyten i samband med omplaceringar samt när barnet eller den unge ska tillbaka hem. Skolgången för placerade barn och unga behöver följas och uppmärksammas på ett omfattande sätt vilket tar mycket tid och fokus i anspråk och den placerade socialsekreteraren har många ansvarsområden kopplade till placeringen varför arbetet med skolgång prioriterats bort.

Ofta innebär en placering också hög oro hos vårdnadshavare och barnet eller den unga och i vissa fall är samtycket skört eller saknas helt om barnet eller den unge är placerad med stöd av Lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU. Arbetet kring att informera, samtala med och trygga barnet eller den unge och familjen är viktigt och tidskrävande liksom domstolsprocessen om barnet eller den unga placeras med stöd av LVU. Vid en placering behöver skolfrågan lösas tillsammans med barnet eller den unge, vårdnadshavare, tidigare skola, ny skola samt utförare av vård.

2.3 Avgränsning

Projektet har riktat sig till barn och unga upp till 21 år inför, under och efter placering utan vårdnadshavare eller annan närstående i någon av nedanstående placeringsformer:

- HVB
- Särskilda ungdomshem (§12 hem)
- Stödboenden
- Skyddade boenden för unga
- Behandlingsverksamhet med familjeboende (behandlingsfamilj).

Projektet har inte inkluderat barn och unga placerade i:

- Familjehem
- Jourhem

Familjehemsplacerade barn och unga inkluderades inte i projektet med anledning av att dessa placeringar ofta är längre och att förutsättningarna därmed ser annorlunda ut när det kommer till kartläggning och stöd. Eftersom familjehemsplacerade barn och unga ofta organisatoriskt tillhör socialtjänstens familjehemsvård, och inte de utrednings- eller placeringsenheter som ansvarar för de placeringsformer som omfattats av projektet, bedömdes det också finnas en risk att rollen som skolsamordnare skulle upplevas som splittrad och mycket tid gå åt till intern samverkan. Familjehemsplacerade barn och unga inom Stockholms län omfattas också av Skolfam, en modell specifikt framtagen för målgruppen, som syftar till att höja familjehemsplacerade barns skolresultat.

Jourhemsplacerade barn och unga har inte heller tillhört projektets målgrupp men skolsamordnarna har vid vissa tillfällen arbetat med barn i jourhem förutsatt att det funnits en tydlig planering kring deras fortsatta placering. Jourhemsplaceringar är den vanligaste placeringsformen men också uttryckligen tänkt som en tillfällig placering i avvaktan på något annat. Utifrån det stora antalet jourhemsplaceringar och de prioriteringar som därigenom skulle behöva göras - men kanske framförallt utifrån den ofta osäkra planeringen, beslutades därför att inte inkludera jourhemsplacerade barn i projektet.

Det har under projektets gång lyfts frågor kring skolsamordnarnas möjlighet att arbeta med andra placeringsformer (utöver jour- och familjehem) bland andra barn placerade i barnboende via Lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS; häktade barn och unga samt ungdomar dömda till vård enligt Lag (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård, LSU. Den sistnämnda gruppen är inte placerade av socialtjänsten men LSU verkställs alltid på något av SiS särskilda ungdomshem och socialtjänsten har ett uppföljningsansvar. Barn och unga som döms till LSU eller är häktade har också ofta varit

placerade innan eller placerats i direkt i anslutning till avslut av vård enligt LSU eller efter en häktning.

Samtal kring målgruppens avgränsning har diskuterats vid flera tillfällen både under projekttiden och i samband med att rollen som skolsamordnare implementeras i ordinarie verksamhet. Projektledningen har under projekttiden arbetat för att skolsamordnare ska arbeta med barn och unga som är placerade i de av projektplanen beskrivna placeringsformerna.

2.4 Organisation

I projektet har tio skolsamordnare arbetat på fem av stadens stadsdelsförvaltningar; Farsta, Hägersten-Älvsjö, Södermalm, Järva och Skarpnäck. Vid projektets start var Järva stadsdelsförvaltning uppdelat i Spånga-Tensta respektive Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltningar men dessa lades den 1 juli 2023 samman till Järva. Utbildningsförvaltningen har under hela projekttiden haft en samordnare anställd på halvtid och två projektledare från socialförvaltningen har delat på projektledningen.

2.4.1 Styrgrupp

Projektets styrgrupp har letts av projektledare från socialförvaltningen. Deltagare i styrgruppen har bestått av enhetschefer, senare områdeschefer, från deltagande stadsdelsförvaltningar samt från socialförvaltningen. Utbildningsförvaltningen representerades av stabschef från gymnasieavdelningen och arbetsmarknadsförvaltningen av enhetschef från staben för strategi och utveckling.

2.4.2 Projektmedarbetare

Skolsamordnarna har varit anställda inom socialtjänstens myndighetsutövning och har samtliga haft lång erfarenhet av att arbeta i antingen socialtjänst, skola eller både och.

Nedan listas vinster med att skolsamordnarna varit anställda inom den myndighetsutövande socialtjänsten:

- Skolsamordnare kan enkelt ha och ta kontakt med samtliga parter med koppling till skolfrågor.
- Skolsamordnare kan dokumentera och inhämta information på samma sätt som socialsekreterare.
- Skolsamordnare har tillgång till stadens verksamhetssystem med möjlighet att journalföra direkt i den unges akt.
- Skolsamordnare ges möjlighet att vara delaktiga vid framtagandet av vårdplaner och genomförandeplaner med fokus på skola.
- Skolsamordnare kan effektivt stötta socialsekreteraren i val av placeringsalternativ och ha skolgången i fokus.

Arbetsmarknadsförvaltningen har inte varit en part men har följt projektet. Utöver att delta i projektets styrgrupp har en representant från arbetsmarknadsförvaltningen även deltagit i projektets erfarenhetsutbyten.

Projektgruppen⁴ har haft dessa gemensamma erfarenhetsutbyten fyra gånger per år samt gemensamma avstämningsmöten fyra gånger per år. Två dagar varje höst har projektgruppen haft planeringsdagar. Vid dessa tillfällen har en mängd olika teman och områden behandlats: bland annat utmaningar och framgångsfaktorer kopplade till placerade barns och ungas skolgång. Inom ramen för dessa sammanhang har även samverkanspartners bjudits in för att informera om sina verksamheter och för gemensamma samtal kring hur arbetet med målgruppen bäst samordnas. Två exempel på detta är det samarbete som etablerats med Kriminalvårdens häktesskola samt en samverkansträff så anordnats tillsammans med handläggare från det kommunala aktivitetsansvaret (KAA).

Utbildningsförvaltningens samordnare har utifrån sin roll i projektet också samlat ihop utbildningsbehov och anordnat ett flertal utbildningstillfällen för gemensamt lärande mellan skolsamordnare och medarbetare inom utbildningsförvaltningen.

Utöver detta har projektgruppen träffats, ibland hela och ibland delar av gruppen, för att förbereda olika presentationer och konferenser.

2.4.3 Lokala projektgrupper

Fyra gånger per år har projektledningen besökt de lokala projektgrupperna bestående av skolsamordnarna på respektive stadsdelsförvaltning och deras närmaste chef, samt samordnaren på utbildningsförvaltningen och hans närmaste chef.

2.4.4 Lokala chefer

Projektledningen har haft gemensamma avstämningar med projektmedarbetarnas chefer två gånger per år.

2.4.5 Statistik och statusrapporter

Skolsamordnarna har samlat in statistik via Excelfiler som tillsammans med statusrapporter lämnats till projektledningen fyra gånger per år, sammanlagt vid tolv tillfällen. Excelfilerna har innehållit avidentifierade uppgifter om bakgrundsvariabler, skolform, närvaro och betyg, placeringsform, lagrum etcetera gällande de barn och unga som ingått i projektet. Excelfilen har använts för att plocka ut statistik i samband med löpnade utvärderingar samt inför konferenser och presentationer för utomstående aktörer.

---

⁴ Projektgruppen avser projektledning, skolsamordnare samt samordnare

I statusrapporterna har skolsamordnarna beskrivit sina respektive arbetsprocesser utifrån ett antal givna frågor som svarat mot projektets projekt och effektmål: Inledningsvis med fokus på hur projektet mottagits och integrerats på stadsdelsförvaltningar och i arbetsgrupper men i takt med projektets utveckling alltmer kring hur samverkan med externa aktörer, främst skolor och utförare, har fungerat. Statusrapporterna har varit ett av flera sätt för projektledningen att hålla sig uppdaterad om projektets utveckling, om vilka utmaningar och framgångsfaktorer skolsamordnarna stött på samt hur de olika stadsdelsförvaltningarna valt att organisera skolsamordnarna och deras arbetsuppgifter.

Projektledningen har under projektets gång skrivit tio lägesrapporter för att hålla styrgrupp, chefer samt projektmedarbetare uppdaterade.

3 Skolsamordnarnas arbete

När ett barn eller ung person placeras utanför det egna hemmet övertar socialtjänsten ansvaret för barnet oavsett om placeringen sker enligt socialtjänstlagen eller enligt LVU. Ansvaret sträcker sig över samtliga livsområden och socialtjänsten ska tillförsäkra att barnet eller den unga får sina grundläggande behov tillgodosedda.

Detta långtgående ansvar omfattar även barns rätt att gå i skolan och att få tillräckligt stöd för att kunna tillgodogöra sig utbildning. Skolsamordnarna har i sitt arbete därför fokuserat på barns och ungas rätt till en fungerande skolgång och att de i samband med en placering, omplacering eller hemflytt så snabbt som möjligt får sina behov av adekvat utbildning tillgodosedda.

Skolsamordnarna har under hela projektiden, antingen tillsammans med ansvarig socialsekreterare eller på egen hand, besökt barnet eller den unga, både i det aktuella boendet och i skolan. Skolsamordnarna har även arbetat för att barnet eller den unga ska komma igång med en fungerande skolgång vid hemflytt och att skolgången stabiliserats innan de själva gått ur ärendet. Vid behov har de också initierat behandling i öppenvård i syfte att stärka skolgången och att undvika skolmisslyckanden efter placeringstiden.

Skolsamordnarna har under hela projektiden varit dedikerade de placerades barnens skolgång och utbildning bland annat genom att se till att barnet eller den unga fått en skolplacering så nära in på placeringsdatum som möjligt och genom att stötta socialsekreterare att hitta placeringsalternativ där adekvat skolgång kunnat anordnas. Detta har medfört att skolsamordnarna med tiden fått god kännedom om skolor i olika delar av landet och i vissa fall har kunnat undvika placeringar där tillgång till en skola utifrån barnets eller den ungas behov inte kunnat säkerställas. Utöver att arbeta för kontinuerlig skolgång med snabb

skolstart har skolsamordnarna arbetat enligt SAMS⁵ för att se till att tillgängligt material och underlag (betyg, utredningar, eventuella åtgärdsplaner, behovsbedömningar och pedagogiska kartläggningar med mera) kommit den mottagande skolan till del. När det inte funnits tillräckligt material och när kartläggningar av pedagogiska behov saknats har skolsamordnarna verkat för att barnet eller den unga trots detta kommit igång med skolgången och för att utredningar och bedömningar av barnets behov därefter blivit genomförda.

Skolsamordnarna har också utvecklat arbetet med att i barnets eller den ungas vårdplan skriva den del som handlar om skola och utbildning och har därigenom tydliggjort och konkret beskrivit barnets eller den unges individuella förutsättningar för att kunna tillgodogöra sig utbildning. Skolsamordnarna har även deltagit i framtagande av genomförandeplaner vad gäller området utbildning samt redogjort för barnet eller den ungas skolgång under område utbildning i överväganden och omprövningar av vården.

Sammanfattningsvis kan sägas att skolsamordnarnas fokus under hela projekttiden varit att aktivt driva frågor kopplade till skolgången och att hålla sig uppdaterade kring barnens eller de ungas process, utveckling och eventuella stödbehov. Skolsamordnarna har haft återkommande samverkansmöten och tät kontakt med skolor och utförare och har under hela placeringstiden kontinuerligt träffat barnen eller de unga samt deras vårdnadshavare.

4 Samverkan med utbildningsförvaltningen

Projektet har i stor utsträckning byggts kring en tät samverkan mellan utbildningsförvaltningen, socialförvaltningen och deltagande stadsdelsförvaltningar. Samordnaren på utbildningsförvaltningen har dels fungerat som "en väg in" till utbildningsförvaltningen och dels bidragit med kunskap om skolan, dess utbildningsvägar, antagningssystem och skyldigheter att tillgodose elevers behov. Under projektets gång har samordnaren initierat ett flertal utbildningstillfällen med enheter inom utbildningsförvaltningen och har deltagit på erfarenhetsutbyten, avstämningar samt planeringsdagar som löpt under projektiden. Samordnaren har också deltagit på konferenser och genomfört presentationer för externa aktörer. Skolsamordnarna har genom

---

⁵ SAMS är en stödmodell framtagen av Socialstyrelsen, Skolverket och Specialpedagogiska skolmyndigheten för att fungera som ett stöd för de inom socialtjänsten och skolan, som i det praktiska arbetet, ska samverka för att placerade barn och unga ska få en kontinuerlig skolgång när placeringen innebär skolbyte. Det övergripande syftet är att säkerställa skolgången.

utbildningsförvaltningens försorg tagit del av utbildningar som handlat om:

- SAMS och skillnaderna mellan olika skolformer
- Skolplikt och förlängd skolplikt.
- Utbildningsvägar
- Ersättningsfrågor mellan kommuner.
- Skolbyte, byte av program samt skolskjuts
- Elevens rättigheter och skolans skyldigheter
- Elever med längre frånvaro.

Genom att samordnaren kunnat sortera inkommande frågor och slussat skolsamordnarna vidare till rätt instans inom utbildningsförvaltningen har det i projektet successivt byggts upp en kunskapsbank kring frågor som rör skolan i allmänhet och kring placerade barns och ungas skolgång i synnerhet. Kunskapsutbytet har också fungerat åt motsatt håll.

Utbildningsförvaltningens samordnare har genom projektet kommit i tät kontakt med socialtjänsten och har inom utbildningsförvaltningen kunnat sprida kunskap om socialtjänstens förutsättningar och om placerade barn och ungas behov.

Det förvaltningsövergripande kunskapsutbytet har varit en framgångsfaktor i projektet som möjliggjort att arbetet kring placerade barns och ungas skolgång blivit betydligt mer strukturerat och framgångsrikt än tidigare. Ett exempel på en sådan samverkansvinst är när det uppstått oklarheter mellan placerande socialtjänst och utbildningsförvaltning eller skola i den kommun som barnet eller den unga ska placeras i. Dessa oklarheter har bottnat i att skolor antingen sagt sig inte kunna tillhandahålla en plats eller att de insisterat på viss ekonomisk kompensation utifrån stödbehov och resurstillsättning. Vid sådana tillfällen har utbildningsförvaltningens samordnare försett skolsamordnarna med rätt kunskap om lagar och regler för att kunna driva frågan och samtalen vidare. Detta är ett av de områden där projektet bidragit med rutiner och struktur och där samverkan inneburit att de barn och unga som omfattats av projektet och placerats i andra kommuner snabbt kunnat få sin rätt till skolgång tillgodosedd.

Synliggörandet av skolfrågan har också bidragit till att frågor om skolgång och utbildning för barn och unga aktuella inom socialtjänsten har blivit prioriterade hos de deltagande stadsdelsförvaltningarna. Skolsamordnare har exempelvis anordnat drop-in tider samt interna utbildningstillfällen. Dessa tillfällen och internutbildningar har bland annat handlat om vanligt förekommande skolfrågor, om utbildningsförvaltningens organisation samt om barns och ungas rätt till en fungerande skolgång. Detta har lett till att kunskapen spridit sig från skolsamordnarna till stadsdelsförvaltningarnas övriga medarbetare.

5 Resultat

Nedan ges en beskrivning av projektets målgrupp samt av de resultat som projektet uppnått. Återkommande och som en röd tråd genom projektet har barns och ungas rätt till utbildning fungerat som utgångspunkt och överbryggningspunkt.

I kommunfullmäktiges budget 2025 klargjordes att de arbetssätt som utvecklats inom projektet ska permanentas och spridas:

”Det framgångsrika arbetet med skolsamordnare för placerade barn och unga ska permanentas och samtliga stadsdelsnämnderna ska ha skolsamordnare. Socialnämnden ska stödja stadsdelsnämnderna i implementeringen.”

5.1 Målgruppens sammansättning

I projektet skolsamordnare för placerade barn unga har, mellan 1 juni 2022 och 30 mars 2025 när statistik samlades in, 332 barn och unga mellan 8 och 20 år omfattats. Majoriteten, 69 procent, var pojkar. Behandlingsfamilj var den vanligaste placeringsformen (39 procent av placeringarna), följt av HVB (23 procent), och SiS-hem (22 procent). Cirka 16 procent var placerade på stödboende medan de barn och unga som placerats på skyddat boende utan vårdnadshavare var för få att kunna redovisas.

Majoriteten, 61 procent, av de som omfattats av projektet var gymnasieelever medan 39 procent var grundskoleelever. Både vad gäller grund- och gymnasieskolan innefattar statistiken även de anpassade skolformerna. Det var ungefär lika vanligt att vara placerad enligt SoL som enligt LVU (175 respektive 198 beslut). Några barn och unga har varit placerade enligt både SoL och LVU.

5.2 Har effektmålen uppnåtts?

Ramboll genomförde en processutvärdering och påtalade samtidigt att de såg flera möjligheter att effektvärdera projektet genom att jämföra projektets resultat med konstruerade kontrollgrupper. De kunde dock konstatera att en sådan analys inte rymdes inom aktuellt uppdrag och föreslog en mindre förstudie, för att undersöka eventuella förutsättningar att effektvärdera projektet. Ramboll genomförde en förstudie på uppdrag av socialförvaltningen. I förstudien bedömer Ramboll att de kan effektvärdera resultaten under vissa givna förutsättningar, bland annat att de får tillgång till SCB:s register. Socialförvaltningen kommer under hösten 2025, med utgångspunkt i förstudien, att ta ställning till huruvida en fördjupad studie ska upphandlas och genomföras.

5.2.1 Processutvärdering av Ramboll

Ramboll har på uppdrag av stadsledningskontoret utvärderat projektet skolsamordnare för placerade barn och unga. Ramboll skriver i sin rapport⁶ (biläggs) att deras sammanfattande bedömning är att skolsamordnarna har skapat positiva resultat för projektets målgrupp och har bidragit till viktiga insikter i deltagande organisationer:

- Skolsamordnarna har framgångsrikt synliggjort och följt upp skolperspektivet inom socialtjänsten, vilket minskat klyftan mellan ansvar och genomförande för placerade barn och unga.
- Projektet har tidigarelagt skolstarten i samband med placering och säkrat kontinuitet under placeringstiden.
- Skolsamordnarna har förbättrat dokumentationshanteringen mellan kommuner och skolor för att stärka skolgångens anpassning till individuella behov.
- Projektet har ökat medvetenheten om och samarbetet kring placerade barns och ungas skolgång inom socialtjänsten och utbildningsförvaltningen.

Ramboll skriver i rapporten att deras sammanfattande bedömning är att implementeringen av skolsamordnare lyckades väl tack vare en väl designad insats och effektiv och ändamålsenlig samordning av projektgruppen.

Vidare gör Ramboll bedömningen att skolsamordnare för placerade barn och unga har arbetat i en gynnsam kontext. Projektet har svarat mot behovet av att prioritera, synliggöra och utöka arbetet kring placerade barns och ungas skolgång. Deltagande stadsdelsförvaltningar var motiverade och involverade i utformningen av insatsen. Skillnader fanns i förankringen bland cheferna. I stadsdelsförvaltningar där cheferna snabbt engagerade sig gick implementeringen smidigare. Förankringen gick långsammare i stadsdelsförvaltningar med chefsbyten, vilket påverkade förståelsen för skolsamordnarens roll. Dokumentation och intervjuer visar att engagemanget på chefsnivå ökade under projektets gång.

Skolsamordnarnas insatser påverkas av andra aktörers system och arbetssätt. En fungerande skolgång vid placering förutsätter att alla aktörer stödjer skolgången. Problemen ökar om skolan har svårt att ta emot nya elever eller anpassa undervisningen för elever med särskilda behov.

Ramboll anger i rapporten att projektet har varit effektivt och fyllt en viktig funktion som tidigare saknats. Projektet har byggt på tydliga behov och erfarenheter från andra kommuner, vilket har lett till, jämfört med tidigare, snabbare skolstart och minskade avbrott i skolgång och placering. Skolsamordnarens roll är avgörande, då de säkerställer att alla

aktörer tar sitt ansvar för skolgången, avlastar socialsekreterare och håller sig inom socialtjänstens ansvar. De ser också till att nödvändig dokumentation överförs mellan kommuner och skolor. Skolsamordnarnas myndighetsutövning och anställning i stadsdelsförvaltningarna har varit en framgångsfaktor. Det har möjliggjort deras involvering i utredningar och spridit kunskap till socialsekreterare. Utbildningsförvaltningens medverkan har varit central, då de erbjudit stöd och vägledning, ökat kunskapen om skolfrågor hos skolsamordnarna och höjt kompetensen i stadsdelsförvaltningarna. Arbetet har även lett till en ökad kunskap om socialtjänsten vid utbildningsförvaltningen.

Vidare skriver Ramboll i sin rapport att de har identifierat samordning, gemensamt lärande och skolsamordnarnas tidigare erfarenheter inom socialtjänsten och skolan som viktiga framgångsfaktorer. Detta har främjat kunskapsdelning och likställighet.

5.2.2 Sprida kunskaper

Projektet bedöms ha uppnått målet att kunskaperna om hur socialtjänsten på bästa sätt stödjer placerade barn och ungas skolgång spridits över staden så att också de barn och unga som inte ingått i projektet gynnas. Bland annat anordnades en halvtidskonferens i december 2023 samt en slut- och spridningskonferens i maj 2025 dit medarbetare i stadens samtliga stadsdelsförvaltningar och i alla stadens skolor bjöds in. Under konferensen presenterades resultat och kunskaper som kommit av projektet.

Projektet och den kunskap det bidragit med har också delgivits de nätverk som arrangeras för chefer inom socialtjänstens barn- och ungdomsvård i Stockholms stad och vid flera tillfällen har projektet presenterats för utomstående aktörer som Socialstyrelsen, SKR, flertalet kommuner och regioner i landet, utländska delegationer, Eurocities arbetsgrupp för barn och unga samt vid Barnrättsdagarna i Karlstad 2025. Projektet uppmärksammades även av Sveriges radio P4 i ett inslag i oktober 2024. Projektmedarbetare har träffat utredarna i den statliga utredningen *Barn och unga i samhällets vård* för att berätta om erfarenheter i projektet.

Skolsamordnarna har arbetat enligt SAMS och har bidragit till att kunskap om SAMS spridits till kollegor inom den egna stadsdelsförvaltningen – något som sannolikt gynnat även de barn som inte omfattats av projektet. Detta har exempelvis visat sig när barn och unga placerats utanför Stockholms stad och den mottagande kommunen ska ersättas för skolgången genom så kallad interkommunal ersättning. Andelen barn och unga som anmälades till utbildningsförvaltningens särskilda funktionsbrevlåda var innan projektet låg sett till det totala antalet placeringar utanför staden. Sedan projektets start har dock utbildningsförvaltningen noterat en påtaglig ökning av information från de deltagande stadsdelsförvaltningarna. Det har inte enbart varit

skolsamordnarna som stått för ökningen utan även andra socialsekreterare i de stadsdelsförvaltningar som ingått i projektet har bidragit. Det går därför att anta att projektets spridningseffekter inneburit att även barn och unga som inte inkluderats i projektet gynnats av dess rutiner och struktur.

5.3 Projekt mål

Projektledningen bedömer att samtliga projektmål är uppfyllda. Modellen där skolsamordnarna arbetar dedikerat med att planera, stödja och följa upp placerade barns skolgång och resultat har testats under tre års tid och samtliga av skolsamordnarna har arbetat med mål och krav beträffande barnens skolgång. Alla inblandande parter har involverats och uppmärksammas på skolgångens vikt och skolsamordnarna har tillsammans med barn och unga själva, deras vårdnadshavare samt med skolor och utförare lyft skolgången högt upp på dagordningen vilket bidragit till att skolgång och utbildning kommit att prioriterats på ett sätt som inte gjorts tidigare.

Vid olika tillfällen under projekttiden har enkäter gått ut till både socialsekreterare och chefer vid deltagande stadsdelsförvaltningarna, till utförare och skolor samt till vissa barn och unga som deltagit i projektet. Enkäterna har fyllt en uppföljande funktion där svaranden fått tycka till om rollen som skolsamordnare, vilken funktion rollen fyllt, hur skolsamordnarna inverkat på barn och ungas skolgång etcetera. Majoriteten av svaren i dessa enkätutvärderingar har varit mycket positiva och uttryckligen beskrivit hur rollen gjort skillnad för placerade barn och ungas skolgång. Nedan visas några av dessa beskrivningar:

- Utförare och skolor uppger att skolsamordnarrollen inneburit att de nu fått en tydlig part på socialtjänsten att samverka med gällande skolfrågor. Skolsamordnarna har varit lätta att komma i kontakt med och i och med deras specifika arbetsuppgifter har utmaningarna kring placerade barns och ungas skolgång tydligare kunnat adresseras vilket inneburit en förbättrad utbildningssituation. Nästan alla utförare upplever att samarbetet fungerat mycket bra och de uttrycker en önskan om att skolsamordnare borde finnas i alla landets kommuner.
- Majoriteten av socialsekreterarna har uppskattat rollen och menar att utan skolsamordnare hade placerade barns och ungas skolgång inte prioriterats. Nästan alla svar pekar på betydelsen av en roll vigd åt enbart skolfrågor då det inom ramen för en socialsekreterartjänst i princip är omöjligt att göra ett så omfattande arbetet kring skolgången som skolsamordnarna gjort. Ytterligare ett skäl att ha en roll vigd åt dessa frågor är den omfattande kunskap som skolsamordnarna bedöms behöva ha kopplat till utbildning och skolgång. Socialsekreterare menar

också att skolsamordnarna fyllt en viktig funktion på möten med vårdnadshavare, skolor och utförare och att det varit avlastande att samverka med en funktion som helt övertar ansvaret för skolfrågorna. Framförallt framhålls vikten av att skolsamordnarna arbetat med uppgifter som visserligen alltid varit socialtjänstens ansvarsområden men som tidigare nästan alltid hamnat i bakgrunden och således prioriterats bort.

- Chefer inom projektet har uppgett att rollen som skolsamordnare dels gjort att skolfrågan hamnat högt på dagordningen och dels möjliggjort övrigt arbete för socialsekreterare. De ser mycket positivt på skolsamordnarnas interna samverkan och menar att rollen gjort skillnad för placerade barns och ungas skolgång.
- De barn och unga som svarat på enkäterna har bland annat uppgivit att skolsamordnarna stöttat dem i att ta emot hjälp för att klara skolan. Det har också framkommit att eftersom en del barn och unga upplevt sig ha problem att kommunicera med lärare och annan skolpersonal har skolsamordnarna fungerat som en länk mellan skolan och dem själva och klargjort omständigheter de tidigare inte förstått.

Inom projektmålet att identifiera utvecklingsområden gällande placerade barns skolgång och skolresultat har projektet visat tydliga resultat. Som tidigare diskuterats har placerade barn och ungas skolgång länge varit ett eftersatt område där kunskap saknats.

Exempel på utvecklingsområden som identifierats inom ramen för projektet:

- *Ansökan till gymnasieskolan* – ett förfarande som börjar i januari och slutförs i juli-augusti beroende på svar. En ansökan till gymnasiet är en omfattande process med en rad olika tidsgränser, svarskrav och inte sällan kompletterande handlingar och dokument som ska bifogas. En gymnasieansökan är ofta också förknippad med motivationshöjande arbete. Ansökningssystemet är uppbyggt så att alla som är folkbokförda i Stockholms län ansöker i samma system (Indra) medan ungdomar som är placerade på annan ort ansöker både i den ort där de bor samt i Stockholms stads ansökningssystem. Projektets erfarenhet är att processen att söka till gymnasiet för placerade barn och unga är komplicerad och kräver dels kunskap och dels tid.
- *Byte av gymnasieskola* – en komplicerad process. I och med att samma gymnasieprogram kan vara uppbyggt på olika sätt på olika skolor och i olika kommuner skapar det svårigheter i samband med byte av skola eller kommun. Som exempel kan ämnet

historia ligga i årskurs ett i en skola och i årskurs två i en annan. I praktiken innebär det att barn och unga som till exempel läst samhällsprogrammet på sin placeringsort inte per automatik kan fortsätta samma program på en annan ort. Det kommer i så fall behövas anpassningar och vissa kurser kan behövas tas igen, andra som redan genomförts visar sig inte ingå och det är inte ovanligt med flera månaders väntan i avvaktan på att överhuvudtaget få fortsätta sina studier. Det vore önskvärt att kommuner kunde erbjuda elever som står utan gymnasieplats att läsa gymnasiekurser med behöriga lärare, i avvaktan på att få en plats/läsa in det som behövs för att kunna kliva in på den gymnasieutbildning eleven redan påbörjat.

- *Flera placeringsalternativ saknar enkel tillgång till skola* – en omständighet som uppmärksammats vid flera tillfällen. Ibland har barn och unga haft uppemot en timmes enkel resväg till skolan. Skolsamordnare har i vissa fall förhindrat placeringar där tillgång till adekvat och rimlig skolgång saknats och har därigenom verkat för att rätten till utbildning tillgodosetts. Det är ett strukturellt problem att utförare kan öppna verksamheter för barn och unga utan att samverka med lokala skolor eller på annat sätt se till att barn och unga som är placerade där får adekvat utbildning i en närliggande skola.
- *Skolgången behöver aktivt följas upp* – något som kanske framstår som självklart men som tidigare inte har prioriterats. En av anledningarna till detta är att många utförare säger sig aktivt arbeta med skolgången och även uppger till socialtjänsten att barnet eller den unga kommit igång med och fungerar väl i skolan. Socialtjänsten har dock inte alltid försäkrat sig om att detta faktiskt stämmer, vilket fått till följd att barn och unga missat utbildning med ofullständig skolgång som följd. Socialtjänsten måste inom ramen för sitt ansvar i samband med att barn och unga placeras säkerställa att skolgången på ett strukturerat och metodiskt sätt följs upp och utvärderas på samma sätt som övriga behandlingsmål.
- *Hemflytt från placering* – bör så långt det är möjligt göras i samband med terminsavslut. Om så inte sker är riskerna stora att framförallt gymnasieelever står utan skolgång och som bäst kan räkna med att få börja skola igen nästkommande termin. Detta ökar risken för att beteendeproblem eskalerar när ingen tydlig vardagsstruktur finns och reducerar också chanserna att eventuell behandling ger effekt.

- *En fungerande skolgång stabiliserar placeringen* - vilket utifrån svårigheterna med att sätta samman en relevant kontrollgrupp visserligen inte kunnat mätas kvantitativt, men mycket tyder ändå på att så är fallet. Detta är centralt eftersom sammanbrott i placering både innebär risker och känslomässiga påfrestningar för de barn och unga som drabbas samtidigt som det ökar socialtjänstens kostnader, dels på grund av arbetsinsatser, eventuella uppsägningstider av avtal samt de längre placeringstider som sammanbrott ofta medför. Sammanbrott i placering har också uppmärksammats som en av de största riskerna för negativa utfall både under uppväxten och senare i livet och innebär ofta att barns och ungas tillit till vuxenvärlden och myndigheter allvarligt skadas.

Ytterligare en aspekt är vad barn och unga gör om de inte går i skolan under delar av den tid de är placerade. Även inom de mest behandlingsintensiva placeringsalternativen behandlas inte barn och unga mer än högst ett par timmar om dagen och om skolgången inte kommer igång finns risk att deras vardag blir planlös och ostrukturerad. Bortsett från att utbildning förloras när skolstarten fördröjs, och vad detta kan innebära i form av förlorade livschanser, är det troligen så att själva behandlingen blir mindre effektiv när den inte kan kopplas till någon form av struktur och normalitet i vardagen. Projektets erfarenheter är att det är kontraproduktivt med behandlingsmodeller som bygger på att barn och unga ska känna sig bekväma i verksamheten och under en inledande period ha tid att "landa" innan skolan kommer igång. Tvärtom visar erfarenheterna att skolgången i de allra flesta fall är en grundläggande förutsättning för ett positivt behandlingsutfall.

- *Barn och unga vill gå i skolan* – även barn som varit med om skolmisslyckanden har ofta en stark vilja att faktiskt gå i skolan. Det har tidigare funnits en stundtals utbredd uppfattning om att barn och unga i samhällsvård möjligen skulle må bättre av att delta i praktik eller på annat sätt strukturera sin vardag. Erfarenheter från projektet visar dock att praktik eller arbetsträning kan fylla en viktig funktion och är att föredra för vissa individer men att de inte kan ersätta det som barn och unga får med sig genom att delta i skolundervisning. Även om majoriteten barn och unga inom projektets målgrupp behövt mycket stöd kopplad till skolgången ska detta inte tolkas som ett hinder för deras skolgång utan snarare som en möjlighet att säkerställa deras rätt till skolgång och att hjälpa dem att få en så bra start som möjligt i livet.

- *Undervisning på distans* – kan i väntan på en kommande skolplacering, eller vid en osäker eller kortvarig placering, mildra konsekvenserna av att stå utan skolgång.
- *Skolskjuts och elevresor* – skolskjuts är något som är förbehållet en tydligt avgränsad grupp av barn och unga och beviljas inte när det enbart handlar om att ta sig till och från skolan. När det på grund av stora geografiska avstånd eller av andra orsaker i samband med att socialtjänsten placerat ett barn eller en ung person, föreligger behov av resor till och från skolan handlar det om så kallade elevresor. Dessa resor bekostas uteslutande av socialtjänsten. Skolsamordnarna upplever ett behov av att barn och unga kan beviljas elevresor till den ursprungliga skolan i perioder av tillfälliga placeringar eller innan en mer långsiktig lösning är ordnad eller ny skolgång kommit igång i samband med en placering. Detta skulle möjliggöra skolgång och förhindra skolavbrott.
- *Anpassad skolgång* – för att kunna gå i någon av de anpassade skolformerna behöver ett barns eller en ungs behov vara utrett och dokumenterat. Vilka professioner som ska ha utrett barnet eller den unga skiljer sig åt mellan olika delar av landet. Detta kan få till följd att barn och unga som ansetts vara i behov av anpassad grund- eller gymnasieskola i en kommun inte per definition är det i en annan. Det vore önskvärt med en enhetlig nationell struktur vad gäller underlag som krävs när ett barn utreds för och beviljas anpassad grund- eller gymnasieskola.

I de statusrapporter som projektdeltagarna lämnat in under projektiden har behov och önskemål uppmärksammat. Bland andra:

- Behov av att så långt det är möjligt planera placeringar utifrån terminer och möjlighet till skolplats. Omplaceringar eller avslut av placeringar mitt i eller i slutet av terminer försvårar skolgången och riskerar att barnet/den unga tappar skoltid samt ger sämre förutsättningar att klara skolan och få betyg. Det är problematiskt att upprätta skolgång och få betyg för de barn som placeras eller omplaceras under slutet av årskurs nio.
- Önskvärt med snabbare ingång till regionala och centrala särskilda undervisningsgrupper för barn och unga med stora stödbehov i skolan och som är placerade av socialtjänsten – snabbspår utifrån att vi vet att dessa barn och unga har sämre skolresultat.

- Önskemål om digitala samtyckesblanketter kopplade till skolgång. Det förenklar att få in barns och ungas samt vårdnadshavares underskrifter vid skolbyten och utskrivning ur skola samt för tillgång till skolplattform för utförare etcetera.
- Det finns ett behov att öka kunskapen om skola och utbildning inom socialtjänsten, om socialtjänsten inom skola och utbildning samt om skola/ utbildning hos utförare.
- Önskvärt med snabbspår till utredning inom barn- och ungdomspsykiatri då placerade barn är en särskilt utsatt grupp.
- Det vore gynnsamt med en väg in till rätt skolform eller verksamhet för de barn och unga som återvänder hem efter en placering.
- Det skulle behövas mer utrymme för socialsekreterare att planera för en omplacering och leta ny placering i god tid i komplexa ärenden. Då kan skolgången planeras parallellt och bli bra. Många omplaceringar som görs är inte tillräckligt planerade.
- Skolsystemet bör i högre utsträckning kunna anpassas efter placerade barns livssituation.
- Placerade barn och unga behöver på ett tydligt sätt få förmedlat hur hen utvecklas och vad som har studerats under placeringen i form av omdömen och dokumentation. Det är viktigt att barn och unga känner att skolgången och skolprestationer är betydelsefulla och har ett syfte.
- För att skolgången ska fungera bra är det lika viktigt att utförare stöttar barnet såväl utanför som i skolan. Skolsamordnarna är med och formulerar målen i vårdplanen och följer upp genomförandeplanen. På så sätt tydliggörs vad utförarna ska stötta upp med kopplat till skola och utbildning vilket gör att förväntningarna på utföraren är uttalade från socialtjänsten från start.
- En skillnad som uppmärksammats under projektet är att det nu oftare finns en plan kring barnet/den ungas skolgång innan en flytt sker, och att processerna kring placering och utbildning sker parallellt inför en placering/omplacering. Tidigare har placeringen skett med inställning att skolgången får lösas sen.

Det är sannolikt att de resultat projektet skolsamordnare för placerade barn och unga uppnått skulle uppnås även för barn och unga placerade i andra placeringsformer.

5.4 Ändringsönskemål

Projektet har bedrivits utifrån den projektplan som togs fram i samband med uppstart. Inga ändringar i målgrupp eller genomförande har varit aktuellt.

Det har under projektets gång uppmärksammats att framför allt barn och unga placerade i jourhem och barn och unga placerade i familjehem som inte omfattas av Skolfam skulle vara i behov av en skolsamordnare. Utöver uppmärksammat behov hos barn och unga i ovan placeringsformer har även barn och unga i häkte, i LSU-vård, samplacerade med LSS samt placeringsnära barn och unga kommit upp som barn och unga som också kan vara i behov av en skolsamordnare.

5.5 Tidsplan

Projektet startade den 1 juni 2022 och då var samtliga projektmedarbetare rekryterade. Några påbörjade dock inte sina anställningar förrän i augusti samma år. När projektet höll kick-off i slutet av augusti 2022 hade samtliga medarbetare påbörjat sina anställningar.

I övrigt har projektet hållit tids- och arbetsplaner.

5.6 Projektbudget

	Budget	Utfall	Differens
Kostnad			
Projektleddare 50%	1 420 000	1 520 047	-100 047
Samordnare på förvaltningarna	23 660 000	21 991 438	1 668 562
IT och telefoni	200 000	102 272	97 728
Resor	2 400 000	603 045	1 796 955
Erfarenhetsutbyte/lärande	500 000	408 322	95 240
Övriga kostnader	100 000	111 176	-11 176
Totalt	28 280 000	24 736 300	3 543 700

Projektets initiala budget om 28 280 000 kronor har underskridits med 3 543 700 kronor och den slutliga kostnaden blev 24 736 000 kronor.

Personalkostnaderna blev lägre jämfört med budget. Det beror dels på att flera av skolsamordnarna tillträdde sina tjänster i augusti (budget från 1 juni) och dels på några perioder med glapp i samband med föräldraledigheter.

Kostnaderna för resor blev också lägre jämfört med budget. I samband med projektansökan diskuterades resekostnader och en grov uppskattning

gjordes tillsammans med deltagande förvaltningar. Projektledningen har under projektets gång flaggat för att budgeterade medel för resor inte kommer att gå åt.

5.7 Arbetssätt

5.7.1 Projektorganisation

Projektorganisationen har fungerat bra. Ganska snart efter projektstart beslutades att de inplanerade gemensamma mötena mellan projektledning, skolsamordnare samt utbildningsförvaltningens samordnare var för få till antalet, speciellt i början när den nya skolsamordnarrollen skulle ta form och en struktur för arbetet byggas upp. Därav beslutades om fler gemensamma träffar vilket under projektets gång utvärderades och bedömdes behövas projekttiden ut. De gemensamma mötena bidrog till att rollen skolsamordnare för placerade barn och unga formades och likställdes mellan deltagande stadsdelsförvaltningar.

Samarbetet mellan projektgruppen, lokala chefer och styrgrupp har fungerat bra. Projektet har varit fullt bemannat nästan hela projekttiden. Det har endast i samband med föräldradedighet uppstått kortare glapp.

Bemanning per stadsdelsförvaltning har sett ut enligt följande:

- Skarpnäck en skolsamordnare
- Södermalm en skolsamordnare
- Hägersten-Älvsjö två skolsamordnare
- Farsta två skolsamordnare
- Järva fyra skolsamordnare (från början Rinkeby-Kista två och Spånga-Tensta två).

Behovet bedömdes av chefer i deltagande stadsdelsförvaltningar under framtagandet av projektets idéskiss. Under projektets gång har vissa stadsdelsförvaltningar kunnat arbeta med alla barn och unga inom målgruppen medan andra behövt prioritera vilka barn och unga de skulle arbeta med.

5.8 Samarbetsformer

Samarbetet mellan projektdeltagarna har fungerat mycket bra och projektmötena har bidragit till ett gemensamt lärande. Skolsamordnarna har haft extern handledning tillsammans, vilket var ett gemensamt önskemål som bejakades av styrgruppen under början av projektet.

Skolsamordnarna har gemensamt deltagit i stadens grundläggande MI⁷ utbildning samt terminsvisa fördjupningar i MI vilket de tyckt sig ha mycket användning av i sitt arbete.

5.9 Metoder och verktyg

Lilla Ratten har använts som projektmetod.

6 Övriga erfarenheter

6.1 Projektdokument och styrning

Projektdokumenterna (främst projektplanen) har fungerat väl som vägledning och utgångspunkt i arbetet. Projektplanen förankrades på ett bra sätt i projektgruppen och gav god styrning av projektet.

Utvärdering av sociala investeringar

Skolsamordnare för placerade barn och unga

2024-10-03

RAMBOLL

Bright ideas.
Sustainable change.

Sammanfattning

Projektet Skolsamordnare för placerade barn och unga (hädanefter Skolsamordnare) genomfördes av socialförvaltningen i Stockholms stad och bedrevs inom ramen för stadens arbete med sociala investeringar. Skolsamordnare har implementerats i flera av stadens stadsdelsförvaltningar med syftet att i högre grad att möjliggöra och följa upp skolgången för placerade barn och unga. Ramboll har fått i uppdrag av Stadsledningskontoret vid Stockholms stad att utvärdera projektet.

Skolsamordnare bidrog till positiva resultat för målgruppen

Vår sammanfattande bedömning är att Skolsamordnarna har skapat positiva resultat för projektets målgrupp och har lett till viktiga insikter i deltagande organisationer. Skolsamordnarna har framgångsrikt synliggjort och följt upp skolperspektivet inom socialtjänsten, vilket minskat klyftan mellan ansvar och genomförande för placerade barn och unga. Projektet har tidigarelagt skolstarten efter placering från tidigare tre veckor i genomsnitt till nu cirka fem dagar. De har också prioriterat gymnasieungdomars skolgång från början av placeringen och säkrat kontinuitet under placeringstiden. Skolsamordnarna har förbättrat dokumentationshanteringen mellan kommuner och skolor för att stärka skolgångens anpassning till individuella behov. Trots utmaningar med skolors resursbegränsningar, har projektet ökat medvetenheten om och samarbetet kring placerade barns skolfrågor inom socialtjänsten och utbildningsförvaltningen. Framtida arbete med skolsamordnare efter projektets slut betonas av projektgruppen för att säkra fortsatt fokus och struktur kring placerade barn och ungas skolgång.

Skolsamordnarna har haft goda förutsättningar att lyckas med insatsen

Vår sammanfattande bedömning är att implementeringen av Skolsamordnare lyckades väl tack vare en väl designad insats och effektiv och ändamålsenlig samordning av projektgruppen.

Övergripande bedömning av projektets genomförande			
Nivå i RIF	Kontext	Utformning och design	Genomförande
Bedömning			
Beskrivning	Kontexten har främst varit gynnsam	Insatsen utformades efter målgruppens behov.	Samordning och gemensamt lärande har lett till en lyckad implementering

DE KONTEXTUELLA FÖRUTSÄTTNINGARNA HAR FRÄMST VARIT GYNNANDE

Vår bedömning är att Skolsamordnare för placerade barn och unga har arbetat i en gynnsam kontext. Projektet har svarat mot behovet av att prioritera, synliggöra och utöka arbetet kring dessa barns skolgång.

Deltagande stadsdelsförvaltningar var motiverade och involverade i utformningen av insatsen. Skillnader fanns i förankringen bland cheferna; där cheferna snabbt engagerade sig gick implementeringen smidigare. Förankringen gick långsammare i stadsdelsförvaltningar med chefsbyten, vilket påverkade förståelsen för skolsamordnarens roll. Dokumentation och intervjuer visar att engagemanget på chefsnivå ökade under projektets gång.

Skolsamordnarens insatser påverkas av andra aktörers system och arbetssätt, såsom kommun, skola och utförare. En fungerande skolgång vid placering förutsätter att alla aktörer stödjer skolgången. Problemen ökar om skolan har svårt att ta emot nya elever eller anpassa undervisningen för elever med särskilda behov.

INSATSEN ÄR VÄL UTFORMAD FÖR ATT NÅ ETT STORT BEHOV HOS MÅLGRUPPEN

Projektet har varit effektivt och fyllt en viktig funktion som tidigare saknats. Det har byggt på tydliga behov och erfarenheter från andra kommuner, vilket har lett till snabbare skolstart och minskade avbrott i skolgång och placering. Skolsamordnarens roll är avgörande, då de säkerställer att alla aktörer tar sitt ansvar för skolgången, avlastar socialsekreterare och håller sig inom socialtjänstens ansvar. De ser också till att nödvändig dokumentation överförs mellan kommuner och skolor. Skolsamordnarnas myndighetsutövning och anställning i stadsdelsförvaltningarna har varit framgångsfaktorer, möjliggjort deras involvering i utredningar och spridit kunskap till socialsekreterare. Utbildningsförvaltningens medverkan har varit central, då de erbjudit stöd och vägledning, ökat kunskapen om skolfrågor hos skolsamordnarna och höjt kompetensen i stadsdelsförvaltningarna. Arbetet har även lett till en ökad kunskap om socialtjänsten på utbildningsförvaltningen.

PROJEKTETS SAMORDNING OCH KUNSKAPSDELNING HAR HAFT POSITIV PÅVERKAN FÖR GENOMFÖRANDET

Projektet har följt planeringen utan betydande ändringar. Vi har identifierat samordning, gemensamt lärande och skolsamordnarnas tidigare erfarenheter inom socialtjänsten och skolan som viktiga framgångsfaktorer. Detta har främjat kunskapsdelning och likställighet.

Så här har vi gjort processutvärderingen

Vår processutvärdering utgår ifrån ramverket Ramboll Impact Framework (RIF) som bygger på implementeringsforskning av Fixsen et al. För att nå goda resultat och effekter visar forskningen att det krävs en möjliggörande kontext, ändamålsenlig utformning och ett effektivt genomförande. Figuren nedan illustrerar ramverket. Mellan varje steg i figuren står ett multiplikationstecken, som visar hur viktigt det är att varje steg lyckas för att nå goda resultat. För en närmare beskrivning av processutvärderingen, se Bilaga 1.

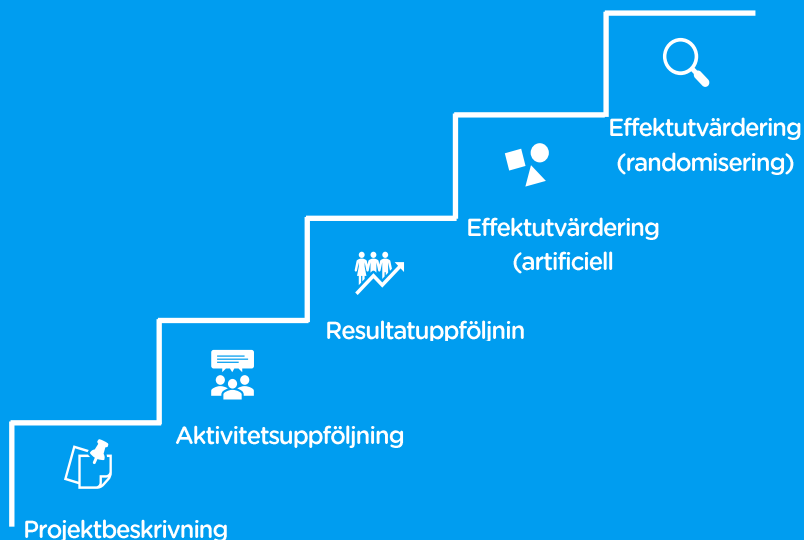
Vi har utvärderat Skolsamordnare på Nivå 2 på Utvärderingstrappan

Vi har utvärderat projektet på Nivå 2 i utvärderingstrappan. Vi ser flera möjligheter att effektutvärdera projektet på Nivå 4 genom att jämföra projektets resultat med konstruerade kontrollgrupper. Däremot ser vi att en sådan analys inte ryms inom aktuellt uppdrag, särskilt eftersom det finns en risk att underlaget för analysen inte är tillräckligt bra för att få trovärdiga resultat. Det beror på ett antal saker. För det första har målgruppen stor åldersspridning, vilket innebär att utfallsmåtten och därmed datakällorna är flera. Eftersom hela behandlingsgruppen är relativt liten (cirka 250 individer), får ännu mindre subgrupper konsekvenser för möjligheten att skapa jämförbara kontrollgrupper och därmed dra slutsatser om utfallen. För det andra finns det för delar av målgruppen även en selektionsproblematik, vilken vi behöver hantera när vi matchar kontrollgrupper. Det är därför inte möjligt att på förhand avgöra om underlaget är tillräckligt stort för att analysen ska vara tillförlitlig. För detta har vi för projektet föreslagit att genomföra en mindre förstudie, som undersöker förutsättningar att utvärdera projektet på Nivå 4.

Vad gäller utvärdering på nivå 3 finns en risk att en resultatuppföljning, som inte har en kontrollgrupp att jämföra med, visar på negativ utveckling för deltagarna. Detta eftersom en hög andel av de som erhåller stöd är mellan 13–14 år, vilket är en ålder när skolnärvaro vanligtvis minskar något¹. Utan kontrollgrupp fångar inte resultatet det kontrafaktiska scenariot, som i det här fallet kan vara att deltagarna utan stöd hade haft ännu lägre närvaro och skolresultat. Därmed hamnar utvärderingen på Nivå 2 på utvärderingstrappan.

Så har vi gjort effektutvärderingen av Skolsamordnare

Syftet med en effektutvärdering är att avgöra om någon förändring har skett i målgruppens situation och om insatsen har orsakat den förändringen. När vi utreder möjligheterna att utvärdera en insats utgår vi från utvärderingstrappan i figuren till höger. För en närmare beskrivning av utvärderingstrappan, se Bilaga 1.

Det går inte att säga något om projektets kommunalekonomiska förtjänster

Projektet Skolsamordnare har för avsikt att uppnå ekonomiska besparingar genom att barn och unga som lämnar samhällsvård uppnår gymnasiebehörighet och fullföljer sin gymnasieutbildning. Vi har inte möjlighet att genomföra en effektutvärdering av Skolsamordnare inom ramen för vårt uppdrag och därför heller inte en nyttokostnadsanalys. Det finns exempel på effektutvärderingar och samhällsekonomiska analyser av liknande program, såsom SkolFam, som har utvärderats och visat god lönsamhet trots högre kostnader. Då programmen delar vissa likheter föreslogs en scenarioanalys baserad på SkolFam för att uppskatta potentiella kommunalekonomiska förtjänster för Skolsamordnare. Stadsledningskontoret har dock framfört att utvärderingen bör fokusera på analyser utifrån faktiska effektskattningar snarare än hypotetiska scenarier.

Så har vi gjort nytto-kostnadsanalysen

Projektets kostnadseffektivitet bedöms utifrån en värdering av dess effekter i relation till dess kostnader. Ekonomiska förtjänster av projektet kan uppstå över lång tid samt för olika aktörer. För att säkerställa att resultatet av analysen är relevant för fondens fortsatta utveckling är vår utgångspunkt i bedömningen av projektets ekonomiska förtjänster att rikta fokus mot kommunalekonomiska förtjänster relativt nära i tid. För att räkna på de ekonomiska konsekvenserna av en insats behöver man först känna till insatsens effekt, kostnader för insatsen och hur många och vilka som insatsen når. Om kännedom om projektets effekter är begränsad, kan en så kallad scenarioberäkning svara på vad nettokostnaderna för ett särskilt förlopp hade blivit, om kostnaderna och effekterna till följd av en insats "är som förväntat".

Innehållsförteckning

1.	Inledning	1
1.1	Syftet med Skolsamordnare är att säkra skolgången vid placering	1
1.2	Rapportdisposition	2
2.	Skolsamordnarna har haft goda förutsättningar att lyckas med insatsen	3
2.1	Skolsamordnares kontext har främst varit gynnande	3
2.2	Insatsen är väl utformat för att möta målgruppens behov	4
2.3	Samordning och gemensamt lärande har varit framgångsfaktorer för implementeringen av arbetssättet	4
3.	Insatsen har haft en positiv påverkan på skolgången för placerade barn och unga	6
3.1	Skolsamordnare har synliggjort och följt upp skolperspektivet	6
3.2	Projektet ser ett stort behov av att arbeta vidare med Skolsamordnare för placerade barn och unga	8

Bilagor

Bilaga 1 - Rambolls metod för utvärdering av sociala investeringar.

1. Inledning

Ramboll fick i uppdrag av Stadsledningskontoret vid Stockholm stad att utvärdera insatser inom ramen för stadens arbete med sociala investeringar. Utvärderingarna ska fokusera på insatsernas effekter och ekonomiska förtjänster. I denna promemoria presenterar vi resultaten från en utvärdering av insatsen Skolsamordnare för placerade barn och unga. Detta kapitel beskriver insatsens syfte och hur vi har gått till väga för att genomföra utvärderingen. En mer detaljerad beskrivning av vårt övergripande ramverk för att utvärdera de sociala investeringsinsatserna finns i bilaga 1.

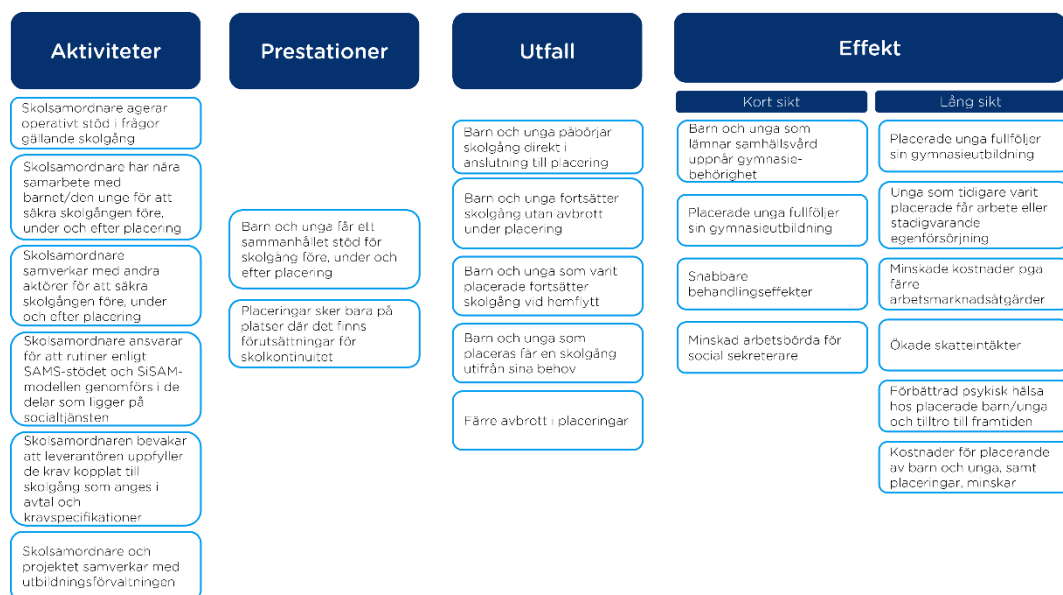
1.1 Syftet med Skolsamordnare är att säkra skolgången vid placering

Skolsamordnare genomförs våren 2022 till våren 2025 av socialförvaltningen. I projektet medverkar utbildningsförvaltningen samt följande sex stadsdelsförvaltningar: Södermalm, Hägersten-Älvsjö, Skarpnäck, Farsta, Spånga-Tensta, Rinkeby-Kista.² Projektet riktar sig till barn (<18 år) och unga (<21 år) inklusive ensamkommande barn inför, under eller efter placering utan vårdnadshavare eller annan närstående på HVB-hem, särskilda ungdomshem, stödboenden, skyddade boenden för unga samt behandlingsverksamhet med familjeboende (behandlingsfamilj).

Syftet med projektet är att barn och unga påbörjar skolgång direkt i anslutning till placering. Insatsen består av en skolsamordnare som arbetar med fokus på skolgången till barn och unga som ska placeras. Skolsamordnaren håller kontakt med avlämnande och mottagande skola, samt stöttar deltagaren inför, under och efter placering. Detta förväntas leda till att deltagarna får en skolgång utifrån sina behov, vilket i förlängningen förväntas leda till färre avbrott i placeringar, gymnasiebehörighet och fullföljd gymnasieutbildning. Projektets aktiviteter, prestationer, förväntade utfall och effekter på kort och lång sikt beskrivs närmre i Figur 1.

Projektet har erhållit finansiering från Stockholm stads arbete med sociala investeringar. Den totala budgeten för insatsen är 28,3 miljoner.

Figur 1 Förändringsteori för Skolsamordnare för barn och unga vid placering

² Från 1 juli 2023 fem stadsdelsförvaltningar då Rinkeby-Kista och Spånga-Tensta slogs ihop och blev Järva.

SKOLSAMORDNARE HAR HUVUDSAKLIGEN ARBETAT MED SEX AKTIVITETER

Projektet har inkluderat fem huvudsakliga aktiviteter. Aktiviteterna har på flera sätt hängt ihop och till stor del fokuserat på samverkan. Nedan en kort beskrivning av aktiviteterna.

- 1) Skolsamordnare agerar operativt stöd i frågor gällande skolgång.
- 2) Skolsamordnare har nära samarbete med barnet/den unge för att säkra skolgången före, under och efter placering.
- 3) Skolsamordnare ansvarar för att rutiner enligt SAMS-stödet och SiSAM-modellen genomförs i de delar som ligger på socialtjänsten.
- 4) Skolsamordnaren bevakar att leverantören uppfyller de krav kopplat till skolgång som anges i avtal och kravspecifikationer.
- 5) Skolsamordnare och projektet samverkar med utbildningsförvaltningen.

1.2 Rapportdisposition

I nästkommande kapitel redogör vi för vår processutvärdering av Skolsamordnare. Därefter, i kapitel 3, presenterar vi insatsens utfall. Avslutningsvis, i kapitel 4, presenterar vi våra övergripande lärdomar från utvärderingen och ger en framåtblick för framtida arbete med rollen.

2. Skolsamordnarna har haft goda förutsättningar att lyckas med insatsen

I följande kapitel redogör vi för vår processutvärdering av Skolsamordnare för placerade barn och unga. Inom ramen för processutvärderingen utvärderar vi huruvida Skolsamordnare för placerade barn och unga bidrog till att nå de uppsatta målen genom att analysera insatsen utifrån tre huvuddelar: den omgivande kontexten, utformningen av insatsen och implementeringen av insatsen.

Vår sammanfattande bedömning är att implementeringen av Skolsamordnare lyckades väl. Även om Skolsamordnarnas arbete i hög grad beror på andra aktörers system och arbetssätt har projektet lyckats väl med att implementera och genomföra insatsen hos deltagande stadsdelsförvaltningar. Det har blivit uppenbart att projektets aktiviteter utgår ifrån ett tydligt behov att prioritera, synliggöra och utöka arbetet kring placerade barn och ungas skolgång och att insatsen har varit väl designad för att lyckas med uppgiften. Projektets medarbetare och projektledare ser stora behov av att behålla insatsen i ordinarie verksamhet.

2.1 Skolsamordnares kontext har främst varit gynnande

Vår bedömning är att Skolsamordnare för placerade barn och unga har genomförts i en kontext som till största del varit gynnande för projektets genomförande och utfall.

PROJEKTET HAR SVARAT MOT ETT TYDLIGT BEHOV

Projektet har svarat mot ett tydligt behov av att prioritera, synliggöra och utöka arbetet kring placerade barn och ungas skolgång. Det finns sedan tidigare ett beslut om att socialtjänsten och skolan ska arbeta utifrån särskilda metoder och rutiner (SAMS-stödet och SISAM-modellen) för att möjliggöra målgruppens skolgång. Dessa rutiner har däremot inte följts, bland annat på grund av socialsekreterarnas arbetsbelastning, tidsbrist och bristande kunskaper i skolrelaterade frågor. Projektet initierades för att minska klyftan mellan socialtjänstens skyldigheter och deras faktiska insatser för att möjliggöra skolgången för målgruppen.

FÖRANKRING HOS CHEFER STÄRKTS ÖVER TID

Deltagande stadsdelsförvaltningar har generellt varit motiverade till projektet, de har själva valt att gå med och varit involverade i utformningen av insatsen. I början fanns skillnader i hur väl projektet var förankrat bland cheferna. I de stadsdelsförvaltningar där cheferna snabbt engagerade sig, implementerades skolsamordnarnas arbete smidigare. Detta beror ofta på att de själva tagit beslutet att vara med i projektet. Förankringen har gått långsammare i stadsdelsförvaltningar som bytt chef under tiden som projektet implementerades, vilket påverkat förståelsen för skolsamordnarens roll och deras inkludering i planeringen för barns och ungas placering. Dokumentation och intervjuer indikerar att engagemanget och etableringen av projektet på chefsnivå har ökat i de flesta stadsdelsförvaltningar under projektets gång.

SKOLSAMORDNARNAS FÖRUTSÄTTNINGAR PÅVERKAS AV ANDRA AKTÖRER

Skolsamordnares insatser påverkas av andra aktörers system och arbetssätt, så som kommun, skola och utförare. En obruten och fungerande skolgång vid placering förutsätter att samtliga aktörer runt eleven gör sin del för att stödja skolgången. Till exempel kan

skolsamordnarnas arbete bli svårare om skolan har svårt att ta emot nya elever mitt i en termin eller för en kort period. Det kan även handla om att skolorna har begränsad förmåga att ta emot och anpassa undervisningen för elever med särskilda behov.

2.2 Insatsen är väl utformat för att möta målgruppens behov

Vår bedömning är att projektets design och aktiviteter varit ändamålsenliga och fyller en betydande funktion som inte tidigare funnits i ordinarie verksamhet. Designen bygger på ett tydligt behov och lärdomar från andra kommuner som implementerat insatsen.

Projektets arbetssätt har varit effektivt för att lyfta fram och prioritera målgruppens skolgång. Detta har lett till att barn och unga börjar i skolan snabbare när de placeras, och i vissa fall har det även minskat avbrott i både skolgången och själva placeringen.

SKOLSAMORDNARENS SÄRSKILDA ROLL ATT PÅTALA SKOLPERSPEKTIVET SÄKERSTÄLLER ATT VARJE AKTÖR RUNT BARNET UPPFYLLER SINA ÅTAGANDEN

Insatsens verkamma komponent är den särskilda roll som skolsamordnaren har att med kunskap och resurser påtala skolperspektivet och säkerställa att respektive aktör runt barnet eller den unga tar sitt ansvar för att skolgången ska fungera. Det gäller både kommuner, enskilda skolor och utförare. Rollen skolsamordnare avlastar socialsekreterare genom att göra arbetsuppgifter som ingår i deras ansvar, men som de inte har förutsättningar, resurser och kunskaper att göra. Det har också varit viktigt att hålla skolsamordnaren inom socialtjänstens ansvar, så att rollen inte gör uppgifter som tillhör exempelvis utförare eller studie- och yrkesvägledare. En viktig del i skolsamordnarnas arbete har handlat om att säkerställa att den dokumentation som behövs för att ordna skolgången finns, samt att den överförs från avlämnande och mottagande skola.

Framgångsfaktorer har varit att skolsamordnarna dels har möjlighet till myndighetsutövning, dels varit anställda på stadsdelsförvaltningarna. Möjligheten till myndighetsutövning har gjort att skolsamordnarna kunnat ta del av och involveras i utredningar, haft tillgång till dokumentation och haft befogenheter likt socialsekreterarna. Placeringen på stadsdelsförvaltningarna har också varit viktig för att sprida vidare kunskap om skolan till socialsekreterare, samt att skolsamordnarna funnits tillgängliga för att stödja och besvara frågor gällande skolgång.

UTBILDNINGSFÖRVALTNINGENS MEDVERKAN HAR VARIT AVGÖRANDE FÖR KUNSKAPSHÖJNING OCH I DET OPERATIVA ARBETET MED MÅLGRUPPEN

Utbildningsförvaltningens medverkan i projektet har varit avgörande för att nå insatsens uppsatta mål, både på individnivå och på övergripande nivå. Enligt skolsamordnarna har det underlättat att ha en tydlig funktion på utbildningsförvaltningen som är kopplad till projektet, som blir första ingång för att få hjälp och svar på frågor. Utbildningsförvaltningens deltagande har även varit central för att öka kunskapen om skolfrågan hos skolsamordnarna genom utbildningar, stöd och vägledning, vilket i sin tur bidragit till att höja kompetensen i stadsdelsförvaltningarna. Arbetet har även lett till en ökad kunskap om socialtjänsten på utbildningsförvaltningen.

2.3 Samordning och gemensamt lärande har varit framgångsfaktorer för implementeringen av arbetssättet

I stort har genomförandet av projektet följt planeringen. Inga betydande ändringar har varit nödvändiga, enligt projektledningen. Av intervjuer och workshops framhålls särskilt två huvudsakliga framgångsfaktorer: samordning och gemensamt lärande, samt skolsamordnarnas tidigare erfarenhet av arbete inom socialtjänsten och skolan.

SKOLSAMORDNARNAS GEMENSAMMA TRÄFFAR HAR BIDRAGIT TILL KUNSKAPSDDELNING OCH LIKSTÄLLIGHET MELLAN STADSDELSFÖRVALTNINGARNA

Gemensamma träffar där projektledning, skolsamordnare och utbildningsförvaltningen deltagit har varit framgångsrikt för att möjliggöra gemensamt lärande och öka kunskapen om skolfrågor hos skolsamordnarna. Utbildningsförvaltningen har både stöttat i diskussioner och gett svar på frågor, samt hållit utbildningar på teman som skolsamordnarna haft behov av. Enligt intervjuer har skolsamordnarna blivit som en egen arbetsgrupp, som stödjer och tar hjälp av varandra. Det har också varit viktigt för att motivera och säkerställa att de inte fastar i andra "traditionella" arbetsuppgifter inom ordinarie arbetsbelastning, givet socialtjänstens generellt pressade arbetssituation. Vidare har de gemensamma träffarna gjort att projektledningen på ett framgångsrikt sätt styrt och följt upp så att skolsamordnarna arbetar på liknande sätt i alla deltagande stadsdelsförvaltningar.

Även om processerna och rutinerna för arbetet med skolgång är densamma i stadsdelsförvaltningarna, har det funnits behov av att säkerställa att rollen implementerats på liknande sätt för att främja likställighet i staden, enligt projektledningen. Det har bland annat gjorts genom att återkommande diskutera fokus och ramar för rollen, samt vad som är andra aktörers ansvar runt barnet eller den unga.

TIDIGARE ERFARENHET VIKTIGT I DEN KRÄVANDE ROLLEN

Projektledningen beskriver i en intervju att en framgångsfaktor varit att de flesta skolsamordnarna haft flerårig erfarenhet inom socialtjänsten. Vissa har även erfarenhet av arbete inom skolan. Det har varit värdefullt för att ha förståelse för olika aktörers rutiner, arbetssätt, skyldigheter och uppdrag. Det gör också att de är vana att vara i kontakt med de aktörer som projektet arbetar med sedan tidigare och har god kännedom om socialsekreterarens arbetsuppgifter och mandat.

UTVECKLINGSBETET KRING VÅRD OCH GENOMFÖRANDEPLANER HAR INTE SKETT PÅ DET SÄTT SOM PLANERATS

Projektet planerade för att utveckla arbetet med målformuleringar kring utbildning i vård- och genomförandeplaner. Det har inte skett på det sätt eller i den utsträckning som var tänkt. Detta eftersom vård- och genomförandeplanerna i sin helhet är bristande, bland annat för att de är skrivna på en för övergripande nivå som gör dem svåra att följa upp, vilket är ett känt problem inom stadsdelsförvaltningarna sedan flera år tillbaka. Projektet har därför inte lagt fokus på att utveckla planerna i förhållande till skolfrågan, eftersom helheten i vård- och genomförandeplanerna behöver stärkas. Skolsamordnarna har dock bidragit med beskrivningar och mål gällande utbildning i vissa fall.

3. Insatsen har haft en positiv påverkan på skolgången för placerade barn och unga

I följande kapitel redogör vi för vår bedömning av Skolsamordnare för placerade barn och ungas måloppfyllelse. Vi utgår ifrån projektets utfallsmål i förändringsteorin: (i) Barn och unga påbörjar skolgång direkt i anslutning till placering, (ii) Barn och unga fortsätter skolgång utan avbrott under placering, (iii) Barn och unga som varit placerade fortsätter skolgång vid hemflytt, (iv) Barn och unga får en skolgång utifrån sina behov, v) Färre avbrott i placeringar.

Vår utvärdering baseras på Skolsamordnarnas löpande dokumentation i form av lägesrapporter³ under insatsens genomförande, samt på resultat från två samskapande workshops tillsammans med projektmedarbetare och projektledare för insatsen. Det saknas fullständiga underlag för att göra en kvantitativ bedömning av projektets måloppfyllelse.

Vår sammanfattande bedömning är att Skolsamordnarna har skapat positiva resultat för projektets målgrupp och har lett till viktiga insikter i deltagande organisationer. Skolsamordnarna har lyckats med att synliggöra och följa upp skolperspektivet, vilket har lett till mer kontinuitet i skolgången för barn och unga som är placerade. Insatsen har visat på behovet av en renodlad roll som synliggör skolperspektivet och har lett till lärdomar om målgruppen motivation att gå i skolan.

3.1 Skolsamordnare har synliggjort och följt upp skolperspektivet

Skolsamordnarna har gjort skolfrågor mer synliga inom socialtjänsten och ökat kunskapen om dem. De har också säkerställt att skolperspektivet för placerade barn och unga inte bara beaktas utan också följs upp. Detta har hjälpt till att minska skillnaden mellan socialtjänstens ansvar och de konkreta åtgärder som genomförs för att stödja skolgången för dessa barn och unga.

INSATSERNA UPPEVS BIDRA TILL MER KONTINUITET I BARN OCH UNGAS SKOLGÅNG

Projektet har, enligt workshop med skolsamordnare, lett till att barn och unga nu börjar skolan snabbare efter att de har placerats, vilket är en förbättring jämfört med tiden före projektet. Enligt skolsamordnarna börjar barn i grundskolan vanligtvis sin skolgång inom fem dagar efter placering. Detta är en betydande förbättring från den tidigare tidsramen på ungefär tre veckor innan projektet. Det är dock viktigt att notera att tiden det tar att få en skolplats fortfarande varierar mellan olika kommuner och skolor.

Projektet har gjort det möjligt för unga i gymnasieåldern att snabbare få tillgång till utbildning när de placeras. Enligt skolsamordnarna är den ungas skolgång nu en prioritet redan från början av planeringen och utredningen vid placering. Före projektet var skolgången inte prioriterad, vilket kunde leda till ett långt glapp i skolgången eller att barn och unga inte gick i skolan under sin placering. Skolsamordnarna beskriver att det är svårt att byta gymnasieskola mitt i terminen och deras system är mindre flexibla än grundskolorna. Det finns inte heller en skolplikt för gymnasieelever, vilket kan påverka hur

³ I underlaget en sammanfattande av samtliga statusrapporter från samtliga medverkande stadsdelsförvaltningar samt samordnare vid Utbildningsförvaltningen

snappt kommunerna hanterar ärenden. Projektet har alltså bidragit till en mer effektiv process för dessa barn och unga.

Skolsamordnare har utökat samverkan med KAA⁴, för att säkerställa att det finns en sysselsättning för den unga med mål om fortsatt skolgång. Det är enligt intervjuer med projektledningen ett viktigt steg för att främja goda rutiner och att få den unga att fortsätta skolgången.

Projektet har även delvis lyckats med att barn och unga kan fortsätta sin skolgång utan avbrott under placeringen, enligt en workshop med skolsamordnarna. En nyckelfaktor har varit skolsamordnarnas roll som en kontrollinstans. De ser till att alla inblandade parter – från socialtjänsten till skolan – samarbetar för att möjliggöra barnets eller den ungas skolgång. Dessutom har skolsamordnarna haft en viktig uppgift i att hålla en direkt och kontinuerlig dialog med barnet eller den unga om deras skolsituation. Skolsamordnarna upplever att de flesta placerade barn och unga är motiverade att gå i skolan och att de gynnas av regelbunden uppföljning och stöd för att identifiera och hantera eventuella hinder eller särskilda behov.

FÖRUTSÄTTNINGARNA FÖR ATT BARN OCH UNGA SKA FÅ EN SKOLGÅNG UTIFRÅN SINA BEHOV HAR STÄRKTS

Förutsättningarna för att barn och unga ska få en skolgång utifrån sina behov har stärkts genom projektet, enligt workshops med skolsamordnarna. Det kommer främst av att skolsamordnarna säkerställer arbete enligt SAMS så att nödvändig dokumentation finns och lämnas över från avlämnande till mottagande skola. Detta var något som sällan skedde innan projektets start.

Skolsamordnarna beskriver däremot att det fortfarande kan vara svårt att få till en behovsanpassad skolgång, bland annat på grund av skolornas begränsade kapacitet och resurser. Det kan vara särskilt svårt att få skolor att ta emot barn eller unga med särskilda behov under en kortare tidsperiod.

DET ÄR SVÅRT ATT SÄGA OM PROJEKTET LETT TILL FÄRRE AVBROTT I PLACERINGAR

Det är svårt att säga om det blivit färre avbrott i placeringar utifrån intervjuer och dokumentation. Skolsamordnarna och projektledarna upplever att skolgången kan vara en nyckel för att få till stabilitet och rutin runt barnet eller den unga, som gör att annat i tillvaron faller på plats. Enligt projektledningen har skolsamordnarna även förhindrat potentiellt bristfälliga placeringar med dåliga chanser att säkerställa god skolgång, vilket i sin tur leder till färre sammanbrott/avbrott i placeringen.

PROJEKTET HAR SKAPAT MEDVETENHET OCH KUNSKAP OM VIKTEN AV ATT PRIORITERA SKOLGÅNG FÖR PLACERADE BARN OCH UNGA

Projektet har bidragit till att öka medvetenheten och kunskapen om skolfrågor för placerade barn och unga inom stadsdelsförvaltningarnas socialtjänst. Projektet har också förbättrat samarbetet mellan socialtjänsten och utbildningsförvaltningen gällande skolfrågor, genom att de lärt sig mer om varandras arbetsområden och processer.

Därutöver har projektet bidragit till att få upp frågan om placerade barn och ungas skolgång på agendan. Det finns ett intresse runt projektet både i och utanför staden, samt att bland annat chefer i stadsdelsförvaltningarna gett projektets arbete positiv respons.

---

⁴ Kommunernas aktivitetsansvar för ungdomar. Genom det kommunala aktivitetsansvaret (KAA) är kommunerna skyldiga att hålla sig informerade om och erbjuda individuella åtgärder till ungdomar under 20 år som inte studerar i gymnasieskolan eller genomför någon motsvarande utbildning.

3.2 Projektet ser ett stort behov av att arbeta vidare med Skolsamordnare för placerade barn och unga

Samtliga ur projektgruppen lyfter fram vikten av att fortsätta arbeta på liknande sätt med målgruppen även efter projektets slut, eftersom det för närvarande saknas en liknande roll inom ordinarie verksamhet. För att lyckas lyfter projektmedarbetare och projektledare att man bör ta tillvara på flera viktiga aspekter. Först och främst måste det finnas en tydligt definierad roll som är skyddad från andra uppgifter. Att rollen involverar myndighetsutövning är en viktig del, och det behövs öronmärkta medel samt klarhet i ansvaret. Projektet ser fördelar med att socialförvaltningen samordnar arbetet, då detta skapar ett gemensamt sammanhang för skolsamordnare och bidrar till likvärdighet.

Samarbete med Utbildningsförvaltningen (UF) lyfts fram som avgörande för att säkerställa en ingång till utbildningssektorn och därigenom tillgång till nödvändig kunskap. Vidare skulle insatserna kunna riktas mot en bredare målgrupp och sättas in ännu tidigare, inklusive arbete med andra placeringsformer som exempelvis jourhem. För att dessa initiativ ska lyckas krävs det också att de är förankrade på ledningsnivå och att det finns förståelse för rollens betydelse och ansvar.

Även om vi inte empiriskt kan fastställa att projektet har lett till önskade resultat, tyder mycket på att det har varit framgångsrikt. Projektmedarbetarna betonar därtill att det är omöjligt och orimligt för varje socialsekreterare att besitta denna specialistkunskap och ha tid att utföra dessa uppgifter.

4. Det saknas förutsättningar för effektutvärdering inom ramen för vårt uppdrag

I följande kapitel redogör vi för vår utredning av förutsättningarna för att effektutvärdera Skolsamordnare och beräkna de kommunalekonomiska förtjänsterna för staden. Vi utgår från tidigare presenterade utvärderingstrappa i bedömningen.

4.1 Vi utvärderar på Nivå 2 i utvärderingstrappan

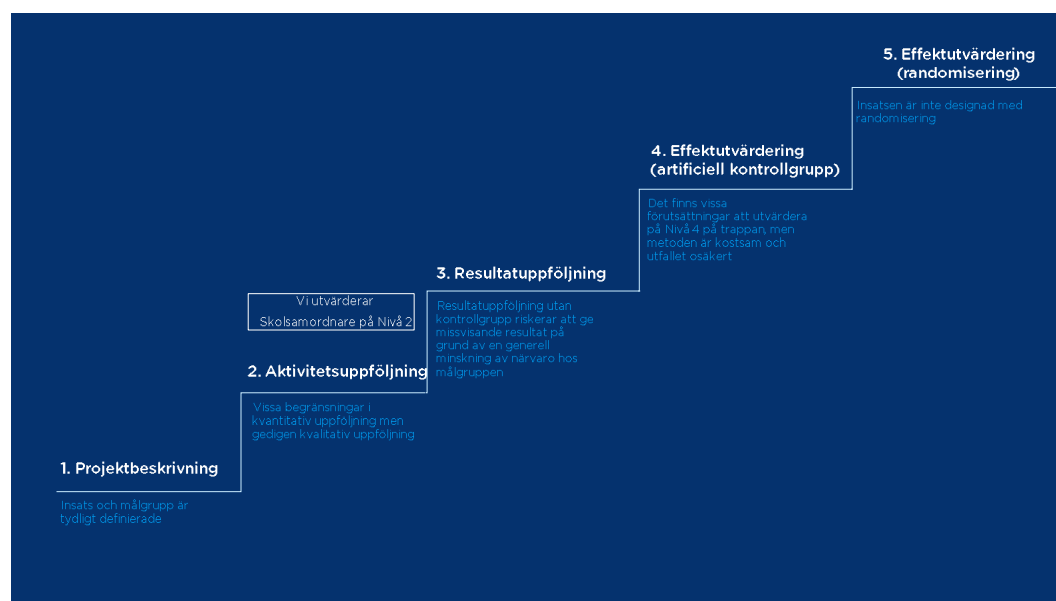
Vår bedömning är att det saknas förutsättningar för att utvärdera projektets effekter och därmed även genomföra en nyttokostnadsanalys. Vi utvärderar projektet på Nivå 2 i utvärderingstrappan. Vi ser flera möjligheter att effektutvärdera projektet på Nivå 4 genom att jämföra projektets resultat med konstruerade kontrollgrupper. Däremot ser vi att en sådan analys inte ryms inom aktuellt uppdrag, särskilt eftersom det finns en risk att underlaget för analysen inte är tillräckligt bra för att få trovärdiga resultat. Det beror på ett antal saker. För det första har målgruppen stor åldersspridning, vilket innebär att utfallsmåtten och därmed datakällorna är flera. Eftersom hela behandlingsgruppen är relativt liten (cirka 250 individer), får ännu mindre subgrupper konsekvenser för möjligheten att skapa jämförbara kontrollgrupper och därmed dra slutsatser om utfallen. För det andra finns det för delar av målgruppen även en selektionsproblematik, vilken vi behöver hantera när vi matchar kontrollgrupper. Det är därför inte möjligt att på förhand avgöra om underlaget är tillräckligt stort för att analysen ska vara tillförlitlig. För detta har vi för projektet föreslagit att genomföra en mindre förstudie, som undersöker förutsättningar att utvärdera projektet på Nivå 4.

Nivå 2

För att utvärdera på Nivå 2 i utvärderingstrappan krävs att insatsen har en uppföljningsbar målgrupp och att utfallsmåtten för insatsen är definierade. Projektet har tydligt definierat arbetssätt och förväntade utfall och har följt planen under hela projektets gång. Projektet har löpande fört kvalitativ dokumentation av insatsens aktiviteter i lägesrapporter. I uppstartsfasen tog projektet i samråd med stadsledningskontoret fram en uppföljningsfil för att dokumentera aktiviteter och utfall för målgruppen. Uppföljningsfilen var omfattande och flera av måtten öppna för tolkning, vilket ledde till att filen inte fylldes i på ett likvärdigt eller fullständigt sätt av projektmedarbetarna. Vi har inte använt den kvantitativa uppföljningen i vår utvärdering av insatsen.

Rekommendation: Projektet har kommit långt i sin uppföljning och dokumentation av insatsen. Vi har därför gjort bedömningen att det är möjligt att utvärdera projektet på Nivå 2 i utvärderingstrappan med reservation för ovan nämnda begränsningar. För att öka förståelsen av insatsens utfall på Nivå 2 finns det några saker att beakta för liknande projekt. En enklare uppföljningsfil bör tas fram i samråd med projektmedarbetarna, för att säkerställa att den innehåller mått som speglar insatsens innehåll, samt att samtliga projektmedarbetare har samma förståelse för vad respektive mått ska fånga och därmed fyller i likvärdigt. Detta arbete kräver särskild förankring när projektet består av många medarbetare i flera olika organisationer.

Figur 2 Förutsättningar för utvärdering av Skolsamordnare

4.2 Förutsättningar att nå en utvärdering med större tillförlitlighet

Nedan redogör vi för förutsättningarna att nå högre upp i utvärderingstrappan och därmed kunna uttala sig om faktiska resultat och effekter av insatsen.

Nivå 5

För att utvärdera på Nivå 5 i utvärderingstrappan krävs att projektet erbjuder insatsen till en slumpmässigt utvald målgrupp (behandlingsgrupp), som sedan jämförs med en grupp individer som inte tar del av insatsen (kontrollgrupp). I en sådan studie kan man med stor tillförlitlighet säga att den effekt som utfallsmåttet ska fånga har skett tack vare insatsen.

Skolsamordnare har inte implementerats med en experimentell design. Det betyder att det inte finns möjlighet att bedöma insatsens effekter på Nivå 5.

Rekommendation: Insatsen hade kommit igång operativt vid tidpunkten för Rambolls utvärdering och randomiserade inte deltagare till insatsen. Vi ser inte heller en randomiserad kontrollstudie som det bästa alternativet för en utvärdering. Även om det, tack vare den stora målgruppen, visserligen fanns potential att genomföra en randomiserad kontrollstudie, skulle selektionen i urvalet av delar av målgruppen kräva randomisering till kontroll- och behandlingsgrupp inom projektets målgrupp, vilket innebär att delar av deltagarunderlaget skulle randomiseras till kontrollgrupp och därmed inte stöd under projektets genomförandeperiod. Eftersom projektet arbetar med en insats som liknar en insats som bevisats fungera väl (SkolFam), samt eftersom det finns en lämplig strategi för en utvärdering på Nivå 4, finns skäl att prioritera att jobba med hela målgruppen före att randomisera till kontroll- och behandlingsgrupp.

Nivå 4

På Nivå 4 på utvärderingstrappan jämförs målgruppens utfall med utfallet för en artificiell jämförelsegrupp. Det innebär att utfallet för målgruppen jämförs med en grupp som liknar målgruppen men som inte fått ta del av insatsen. Lämpliga utfallsmått för insatsen skolsamordnare är i första hand skolresultat samt gärna även omplaceringar. I utvärderingsplanen rekommenderade vi utvärdering på nivå 4 baserat på kommunal statistik om placerade barn tillhörande andra stadsdelsförvaltningar. Vi lyfte att utvärdering skulle kunna genomföras, antingen på individnivå eller på gruppnivå. Under projektets genomförande har samtal först med utbildningsförvaltningen om att få fram skolresultat för placerade barn, individuellt eller grupperat per stadsdelsförvaltning. Utbildningsförvaltningen har varit tydlig med att detta inte varit möjligt.

En annan möjlighet till utvärdering på nivå 4 i utvärderingstrappan är genom att identifiera jämförelsegrupp och utfallsmått genom den svenska registerbaserade statistiken. Vi vill här lyfta en registerbaserad utvärdering som en intressant möjlighet. I grunden är förutsättningarna för en observationsstudie uppfyllda. Projektomfattningen, där 250 barn och unga har fått insats är stor i kontexten av kommunala insatser till placerade barn, och innebär goda möjligheter att identifiera om insatsen varit kommunalekonomiskt kostnadseffektiv. Det finns skäl att tro att resultaten skulle gå att tolka ur ett kausalt perspektiv, både genom matchning på ålder, kön, placeringstid, föräldrars utbildningsnivå, inkomst och födelseland, och potentiellt på individens egna tidigare skolresultat. För en stor och identifierbar del av deltagarna har alla barn inom stadsdelsförvaltningen och åldersgruppen erbjudits insats, vilket underlättar orsakstolkningar, eftersom det innebär att eventuella skattade skillnader mellan barn som fått del av insats och barn som inte fått del av insats sannolikt beror på just insatsens bidrag. Projektet har personnummer och startdatum för alla barn och unga som omfattas av Skolsamordnarprojektet, vilket innebär att det är möjligt att koppla på registeruppgifter på individnivå. Socialstyrelsen för register över insatser till placerade barn, med uppgifter om bland annat placeringsdatum för den placering som är närmast i tid före insatsens startdatum, samt för barnets första placering.

Rekommendation: En registerbaserad utvärdering ligger utanför ramarna för utvärderingsplanen, som var inriktad på utvärdering baserat på kommunal uppföljning. I det fall projektet skulle vilja gå vidare med utvärdering på nivå 4 föreslår vi att i ett första led ta fram ett uppdrag om en mindre förstudie, för att ta fram förslag på tidplan och budget för en registerbaserad observationsstudie. Att inhämta och analysera registeruppgifter är en relativt omfattande uppgift som vi inte kan utöka befintligt utvärderingsuppdrag till. I tillägg ser vi ett par anledningar till att en registerbaserad effektutvärdering av projektet Skolsamordnare kan förväntas kräva en del mer omfattande datainsamlings- analys- och redovisningsarbete, på grund av målgruppens sammansättning och projektets upplägg: För det första har målgruppen stor

åldersspridning, vilket innebär att utfallsmåtten och därmed datakällorna är flera. Analyserna behöver därför hanteras i subgrupper vars resultat sedan sammanförs för att kunna dra slutsatser om helheten. En ytterligare utmaning vad gäller studiepopulationens heterogenitet är resultatkommunikation, då effektstorlekar i slutändan ska översättas till redovisning om insatsens potential att bidra till konkreta skolframgångar. För det andra finns det för delar av målgruppen en selektionsproblematik, där individer med störst behov av insatsen har tilldelats den. Detta är utmärkt ur resurshushållningsperspektiv, och kan hanteras utvärderingsmässigt. Det kräver dock mer analysarbete avseende tidigare skolresultat för att identifiera jämförelseindivider som även de skulle ha haft behov av insatsen (men tillhörde en annan stadsdelsförvaltning eller kommun där projektet inte genomfördes).

Nivå 3

På Nivå 3 i utvärderingstrappan jämförs projektdeltagarnas utfall med ett ingångsvärde inom ett antal förbestämda indikatorer. I fallet med Skolsamordnare skulle det handla om att mäta deltagarnas progression mot en gymnasieexamen. Relevanta utfallsmått är skolnärvaro och betyg. Som tidigare nämnts finns det en risk att en resultatuppföljning av utfallen visar på negativa resultat som inte nödvändigtvis speglar de faktiska resultaten. Det beror på att deltagarna befinner sig i en ålder, 13–14 år, när skolnärvaro vanligtvis minskar något. Utan en kontrollgrupp, som visar en eventuell nedgång av skolnärvaro och skolbetyg, riskerar utvärderingen att ge en missvisande bild av projektets resultat.

Ser resultaten mycket bra ut, exempelvis om uppnådd skolnärvaro för deltagarna kan hållas stabil och hög, eller om gymnasiebehörighet för deltagarna når nivåer nära samtliga elever, kan vi tolka utvecklingen som positiv. För aktuell målgrupp är dock detta mycket högt ställda krav, vilket innebär att insatsen kan vara både effektfull och kostnadseffektiv utan att vi har möjlighet att redovisa en positiv resultatutveckling.

Rekommendation: vi rekommenderar inte att utvärdera resultat av insatsen med hjälp av för- och eftermätningar, på grund av ovan nämnda orsaker.

4.3 Det saknas förutsättningar att bedöma projektets kommunalekonomiska förtjänster

Projektets kostnadseffektivitet bedöms utifrån en värdering av dess effekter i relation till dess kostnader. Ekonomiska förtjänster av projektet kan uppstå över lång tid samt för olika aktörer. För att säkerställa att resultatet av analysen är relevant för Stockholms stads fortsatta arbete med sociala investeringar är vår utgångspunkt i bedömningen av projektets ekonomiska förtjänster att rikta fokus mot kommunalekonomiska förtjänster relativt nära i tid.

Projektet Skolsamordnare har för avsikt att uppnå ekonomiska besparingar genom att barn och unga som lämnar samhällsvård uppnår gymnasiebehörighet och fullföljer sin gymnasieutbildning.

Vi har inte möjlighet att genomföra en effektutvärdering av skolsamordnare inom ramen för vårt uppdrag och därför heller inte en nyttokostnadsanalys. Det finns exempel på effektutvärderingar och samhällsekonomiska analyser av likande projekt. Arbetsmodellen SkolFam syftar till att öka familjehemplacerade elevers möjligheter att förbättra sina skolresultat. Modellen har effektutvärderats flera gånger och en samhällsekonomisk/nyttokostnadsanalys genomfördes 2021 i Norrköping. Utvärderingen jämförde familjehemplacerade barn i programmet med en kontrollgrupp som inte erbjudits insatsen. Då flera av barnen inte avslutat skolan saknades skolresultat och nyttokostnadsanalysen baserades på nationella skillnader i skolresultat mellan barn i programmet och hela gruppen familjehemplacerade barn. Nyttokostnadsanalysen visade en god lönsamhet för programmet, trots att kommunens kostnader för barnen i programmet var högre än för dem i kontrollgruppen. Programmets effektvärde beräknades till 24,4%, med ett positivt nettonuvärde och nyttokostnadskvot på 2,2 (där hade vinster för exempelvis förbättrad livskvalitet, minskad kriminalitet och ohälsa inte räknats in).

SkolFam skiljer sig delvis från skolsamordnare då programmet riktar sig till familjeplacerade barn och unga. Båda programmen bygger på att skapa goda relationer och kontaktvägar mellan professioner och aktörer samt barn och vårdnadshavare. I projektet skolsamordnare finns det en ansvarig person som samordnar kontakten mellan flera relevanta funktioner. SkolFam samlar istället flera relevanta funktioner i ett tvärprofessionellt team.

Vi känner inte till de faktiska effekterna av skolsamordnare men givet likheterna med SkolFam föreslog vi i vår utvärderingsplan att göra en scenarioanalys. Genom att utgå ifrån beräkningarna i SkolFam skulle vi kunna uppskatta olika potentiella scenarier för skolsamordnare och sätta de potentiella kommunalekonomiska förtjänsterna som projektet kan bidra med i perspektiv till projektbudgeten. Vi föreslog att exempelvis ta fram tre olika scenarier och utifrån det uppskatta antalet deltagare som krävs i för att projektets kommunalekonomiska förtjänster skulle vara i linje med projektbudgeten. En sådan analys är dock omfattande och ställer bland annat krav på tillgång till kostnadsuppskattningar och beräkningar som har använts för utvärderingen av SkolFam. Stadskontoret har i löpande dialoger poängterat att denna typ av hypotetisk analys inte är prioriterad, utan att utvärderingsarbetet bör prioritera beräkningar av kommunalekonomiska förtjänster utifrån faktiska effektskattningar.

Bilaga 1 - Rambolls metod för utvärdering av sociala investeringar

Vårt arbete tar sin utgångspunkt i det arbete som gjorts på området investeringar i tidiga och förebyggande insatser. Bland annat har Lars Hultkrantz, professor i nationalekonomi vid Örebro Universitet, skrivit en rapport om att utvärdera sociala investeringar, som har väglett arbetet.⁵ Vidare har vi utgått från den socialekonomiska beräkningsmodell med tillhörande utbildningsmaterial för kommunala aktörer⁶ som Socialstyrelsens motsvarighet i Danmark tagit fram. I utbildningsmaterialet ges en guide för hur kommunala aktörer kan implementera, följa upp och utvärdera förebyggande och tidiga insatser och visa på de ekonomiska besparingarna. Rambolls utvärdering består av tre huvudsakliga delar: 1) en processutvärdering, 2) en effektutvärdering, samt 3) en nyttokostnadsanalys. Figur 3 illustrerar vårt ramverk för utvärderingen. Processutvärderingen och effektutvärderingen ligger till grund för att avgöra investeringens ekonomiska värde. Det värdet jämförs med insatsens kostnad för att avgöra den totala nettobesparingen. Nedan ges en närmare beskrivning av delarna i ramverket.

Figur 3 Rambolls ramverk för utvärdering av sociala investeringar

PROCESSUTVÄRDERING

Processutvärderingen svarar på hur väl insatsen har genomförts. För att göra en sådan bedömning bör någon form av dokumentation föras över de individer som får del av stödet. Dokumentationen bör innefatta uppgifter om antal individer som tar del av stödet. Därtill bör uppföljningen involvera vilka aktiviteter som genomförs inom ramen för insatsen, samt intensiteten i de aktiviteterna (exempelvis antal föreläsningar eller konsultationer). De huvudsakliga frågeställningarna för processutvärderingen är:

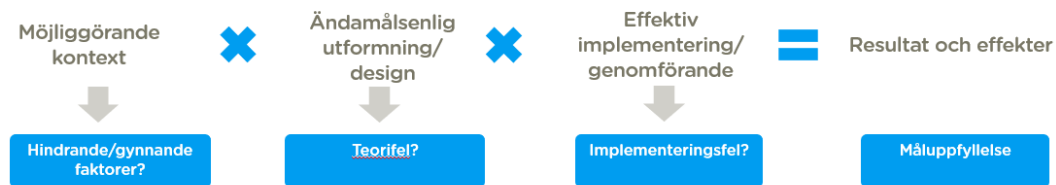
- Har kontexten, och eventuella förändringar i den, gynnat eller hämmat insatsens måluppfyllelse?
- Har insatsen utformats för att möta målsättningarna?
- Har insatsen genomförts enligt plan och på ett ändamålsenligt sätt?

⁵ L. Hultkrantz, 'Att utvärdera sociala investeringar', SNS - Studieförbundet Näringsliv och Samhälle (Stockholm, 2015)

⁶ Socialstyrelsen Danmark, 'Den socialekonomiske investeringsmodel', <https://socialstyrelsen.dk/tvaergaende-omrader/socialstyrelsens-viden/som-og-okonomiske-analyser/som>, hämtad 7 jul 2021

Vår processutvärdering utgår ifrån ramverket Ramboll Impact Framework som bygger på implementeringsforskning av Fixsen et al⁷. För att nå goda resultat och effekter visar forskningen att det krävs en möjliggörande kontext, ändamålsenlig utformning och ett effektivt genomförande. Figur 10 nedan illustrerar ramverket. Mellan varje steg i figuren står ett multiplikationstecken, som visar hur viktigt det är att varje steg lyckas för att nå goda resultat.

Figur 4 Ramboll Impact Framework

I tabellen nedan presenterar vi i detalj de utvärderingsfrågor vi har använt oss av för processutvärderingen av namn på projektet. Tabellen visar även hur utvärderingsfrågorna kopplar an till de olika delarna i RIF (se ovan), samt vilka datainsamlingsmetoder vi har använt för att besvara respektive frågeställning.

Tabell 1 Utformning av processutvärdering med tillhörande frågor

Nivå i RIF	Huvudfråga	Delfråga	Datakälla	
			Dokument från projektet	Workshop/interjuver
Kontext	Har interna eller externa faktorer påverkat insatsens måluppfyllelse?	Har externa/interna faktorer påverkat insatsens måluppfyllelse? T ex ny lagstiftning, organisationsförändringar etc.	x	x
Utformning/design	Har insatsen utformats för att möta målsättningarna?	Hur väl har aktiviteterna utformats för att nå uppsatta målsättningar?	x	x
		Har insatsen föregåtts av en problem- och aktörsanalys, i syfte att analysera målgruppens behov samt involvering av adekvata enheter/aktörer?	x	x
Implementering/genomförande	Har insatsen genomförts enligt plan?	I vilken utsträckning har insatsen genomförts enligt plan? Har ändringar av projektet gjorts? Varför?	x	x

⁷ D. Fixsen, et al. 'Implementation Research: A Synthesis of the Literature.' Tampa, FL: University of South Florida, Louis de la Parte Florida Mental Health Institute, The National Implementation Research Network, (2005). (FMHI Publication #231).

WORKSHOP OCH INTERVJU

Vi genomförde två workshops med samtliga skolsamordnare och projektledningen. Fokus för den första workshopen var att diskutera projektets utfall, kontext och utformning av insatsen. Den andra workshopen syftade till att presentera våra preliminära resultat och diskutera lärdomar från arbetet.

Vi gjorde därtill en separat intervju med projektledningen 8 maj 2024. Intervjun fokuserade främst på projektets genomförande, framgångsfaktorer och utmaningar.

DOKUMENTATION

Processutvärderingen bygger även på dokumentsstudier av underlag från projektet. Det inkluderade bland annat lägesrapporter och dokumentation från skolsamordnarna i de olika stadsdelsförvaltningarna, utbildningsförvaltningen och underlag från projektledningen.

EFFEKTUTVÄRDERING

Syftet med effektutvärderingen är att avgöra om någon förändring har skett i målgruppens situation och om insatsen har orsakat den förändringen.

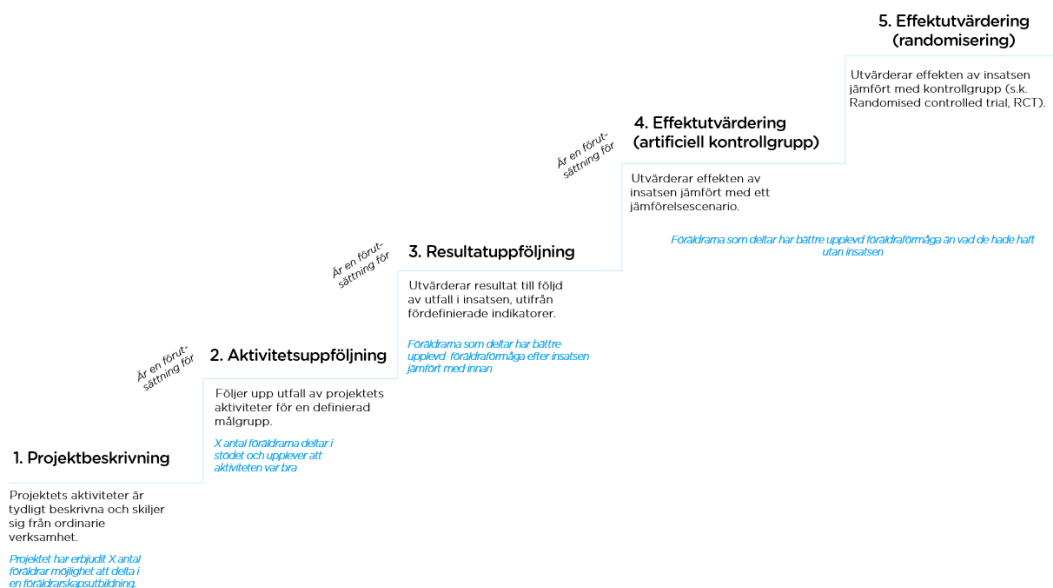
För att avgöra insatsens påverkan på utfallet behöver ett kontrafaktiskt scenario etableras. Det kontrafaktiska scenariot ska svara på vad som hade hänt individen om den inte tagit del av insatsen. För att svara på det behöver insatsen utvärderas med experimentella, eller så kallade "kvasi-experimentella" metoder. Det innebär att utfallen för de individer som tagit del av insatsen jämförs med utfallen för en kontrollgrupp som inte tagit del av insatsen.

Det finns andra sätt att teoretiskt sätta upp hypoteser om insatsens effekt. Om liknande insatser har utvärderats tidigare kan dokumenterade effekter användas för att skapa potentiella scenarier för målgruppens utfall.

Saknas förutsättningar för ovan nämnda strategier saknas också förutsättningar att uttala sig om effekt. Utvärdering av sådana insatser bör fokusera på processuppföljning och resultatanalys. I en resultatanalys mäts samma utfall för målgruppen som i en effektstudie, men vi kan med mindre säkerhet härleda förändringar i målgruppens utfall till den insats de tagit del av.

Vår utgångspunkt för effektutvärderingen beskrivs i figur 11. Vi utgår ifrån trappan i vårt arbetssätt och när vi gör bedömningar om insatsens utvärderingsbarhet.

Figur 5 Utvärderingstrappa

NYTTOKOSTNADSANALYS

I en nyttokostnadsanalys ställs insatsens kostnader i relation till de potentiella besparingar som den kan leda till på kort och på lång sikt. Det innebär att vi jämför insatsens kostnad mot kostnaden för alternativet, om individen inte hade tagit del av stöd.

För att räkna på de ekonomiska konsekvenserna av en insats behöver man först känna till insatsens effekt, kostnader för insatsen och hur många och vilka som insatsen når. En nyttokostnadsanalys kräver med andra ord att en processutvärdering och en effekttutvärdering genomförts.

Om kännedom om insatsens effekter är okänd eller begränsad, kan man göra en scenarioberäkning. En sådan beräkning svarar på vad nettokostnaderna för ett särskilt förlopp hade blivit, om kostnaderna och effekterna till följd av en insats "är som förväntat". En sådan beräkning kräver tidigare utvärderingar av liknande insatser.

Ekonomiska förtjänster av projektet kan uppstå över lång tid samt för olika aktörer, för största trovärdighet och relevans kommer effekter för kommunala aktörer premieras och effekter med längre realiseringshorisont begränsas.